

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Kombinované studium Náboženské nauky

Katedra Pastorálních oborů a právních věd

Milan Boldi

**PODÍL TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA
NA PASTORACI V ČESKÉ REPUBLICE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.

Praha 2007

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů jsem uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 07/04/2008

Milan Boldi

Poděkování vedoucímu práce:

Velice děkuji paní docentce M. Ryškové za osobní a trpělivý přístup při přípravě této bakalářské práce, stejně tak i za množství zajímavých postřehů a námětů.

V Berouně dne 17/03/2008

OBSAH

Úvod	5
1. Kdo jsou jezuité	7
2. Tovaryšstvo v Čechách a na Moravě	13
3. Čeští jezuité v exilu	16
3.1 USA, Kanada, Velká Británie	16
3.2 Itálie- Řím	16
3.3 Francie	18
3.4 Čeští jezuité a misie	18
4. Jezuité po roce 1989	19
5. Priority a cíle Tovaryšstva přijaté 34. Generální kongregací	25
6. Pastorační aktivity Tovaryšstva v Čechách a na Moravě	29
6.1 Exercicie	29
6.2 Vzdělání	31
6.2.1 Centrum Aletti	33
6.2.2 Nový projekt-škola Nativity	35
6.2.3 Pastorače studentů na vysokoškolské půdě	36
6.2.4 MAGIS	38
6.2.5 Studentský Velehrad	39

6.3 Sociální apoštolát	40
6.3.1 Vězeňská služba	40
6.3.2 Pracovní výjezdy	41
6.4 Média	43
6.4.1 Rádio Vatikán	43
6.4.2 Bulletin Jezuité	44
6.4.3 Internet	45
6.4.4 Dokumentární projekty, na kterých se jezuité podíleli	46
6.5 Apoštolát modlitby	48
6.6 Farní služba	49
6.7 Společenství křesťanského života	51
6.8 Další projekty	53
6.8.1 Rytířské tábory	53
7. Dosažené cíle a možnosti	54
7.1 Anketa	58
8. Závěr	63
Příloha: Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007 v prostorách rezidence české provincie Tovaryšstva Ježíšova na Ječné ulici.	66
Anotace	70
Literatura	71

ÚVOD

„Tovaryšstvo Ježíšovo se více než jakékoliv jiné náboženské bratrstvo od svého založení snažilo vyrovnat se všemi projevy lidského ducha, s teologií i s přírodními vědami, s filozofií, s uměním, s politikou, s národohospodářstvím, se státním právem i s jurisprudencí;“¹

Současné pastorační aktivity České provincie Tovaryšstva Ježíšova nejsou dosud zmapovány ani odborně zhodnoceny. Proto se mi zdálo velice zajímavé psát o této skutečnosti a pokusit se zhodnotit práci Tovaryšstva u nás. Bylo pro mě zajímavé podívat se na práci jezuitů u nás z hlediska jejich celkového poslání a zamyslet se nad tím, zda se jezuité snaží navázat na starší aktivity a místa působení, anebo přicházejí s něčím novým. Další skutečností, která přispěla k mému rozhodnutí se pro toto téma, byl můj zájem vstoupit v dřívější době do Tovaryšstva, a to po mém předchozím působení v misii sv. Františka Xaverského v Bolívii.

Cílem této bakalářské práce je popsat současné aktivity českých jezuitů, určitým způsobem je porovnat s aktivitami jezuitů ve světě, poukázat na to, zda tyto aktivity mají skutečný dopad na cílovou skupinu, do jaké míry jsou tyto aktivity opravdu účinné, a co to přináší pro samotné Tovaryšstvo.

Práce nejprve seznamuje s řádem jako takovým, s jeho hierarchií; krátce se připomíná historie Tovaryšstva v Čechách; život českých jezuitů v exilu a následně jejich působení po revoluci v roce 1989. V jednotlivých kapitolách nejprve předkládám historický pohled na působení jezuitů v Čechách a to od jejich příchodu v roce 1556 až do současnosti. Protože se nejedná o práci v oblasti historie, bakalářská práce zachycuje pouze důležitá období a fakta. Následuje kapitola týkající se řádových dokumentů, podle kterých se řídí práce jezuitů. Kapitola o pastoračních aktivitách je nejdelší. Je zde popsána a krátce zhodnocena současná práce českých jezuitů, smysluplnost, úspěšnost, problémy atd. Poslední kapitola vše shrnuje v jakémisi celkovém přehledu a hodnocení.

Vzhledem k nedostatku tištěného materiálu týkajícího se posledních 20 let působení Tovaryšstva u nás patří mezi nejdůležitější prameny této bakalářské práce katalogy Tovaryšstva a bulletin Jezuité, který přináší zprávy o aktivitách jezuitů v provincii v posledních 15 letech. Bylo důležité projít všechny ročníky bulletinu, vybrat fakta o

¹ FÜLÖP-MILLER René: Moc a tajemství jezuitů. Praha: Rybka publisher, 2000, str. 568.

pastorační práci Tovaryšstva u nás a vytvořit podle nich koncept bakalářské práce. Určité doplňující informace bylo nutné konzultovat přímo s jezuiti. Šlo především o statistické a aktuální informace, dále upřesnění pastoračních úkolů v Čechách a na Moravě, aktuální obsazení jednotlivých pozic samotnými členy Tovaryšstva atd. Pro zpracování tématu byly dále použity dekrety 34. Generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova, vydané nakladatelstvím Societas v roce 1996 pod stejnojmenným názvem. Valná většina dokumentů generálních kongregací není vydána v českém jazyce. Kromě toho nejsou tyto dokumenty Tovaryšstva veřejně přístupné. Stejně je tomu tak i s katalogy provincie. Byly mi zapůjčeny díky laskavosti představitelů Tovaryšstva. Při přípravě bakalářské práce jsem hodně pracoval také s webovými stránkami Tovaryšstva.

Detailním rozbořem aktivit Tovaryšstva v Čechách ani jejich dějinami se tato práce nejen vzhledem ke svému rozsahu zabývat nemůže, neboť pro důkladnou analýzu a hodnocení chybí zatím časový odstup.

1. KDO JSOU JEZUITÉ

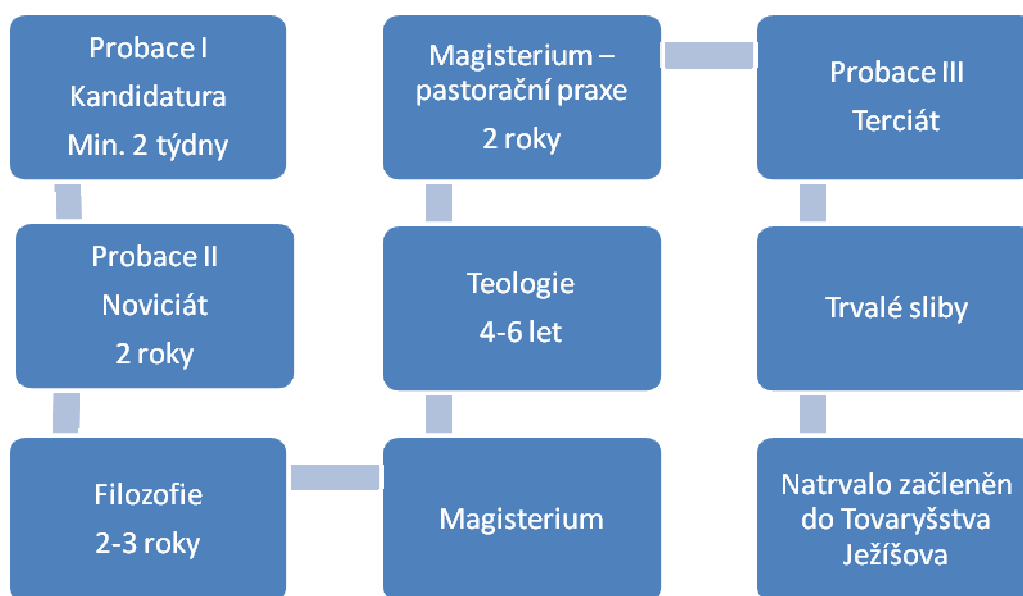
Tovaryšstvo Ježíšovo bylo založeno sv. Ignácem z Loyoly v roce 1534 v Paříži. Papež Pavel III potvrdil řád v roce 1540 bulou *Regimini militantis Ecclesiae*. Od počátku se ve své činnosti Tovaryšstvo soustředilo na oblasti pastorační a misijní, a dále na vědu a vzdělání. Jejich odvážný přístup k evangelizaci na misijních územích nejednou vyprovokoval ostrou reakci představitelů místní i světové církve. To také vedlo k tomu, že 21. července 1773 byl řád zrušen papežským brevem *Dominus ac Redemptor noster*, vydaným Klementem XIV. Řád, který se udržel jen v některých odlehlých částech někdejšího Ruska, byl opět povolen Piem VII roku 1804 pro bývalé Neapolské království a roku 1814 i pro celý svět papežskou bulou *Sollicitudo omnium ecclesiarum*.

Ignác z Loyoly, sám bývalý voják, si představoval nový řád jako jakousi „armádu“ sloužící Ježíši Kristu. Proto má Tovaryšstvo strukturu a hierarchii podobnou vojenské. V čele řádu stojí generál (*praepositus generalis*), rezidující v Římě, a má k dispozici sekretáře. Rozšíření řádu si posléze vynutilo restrukturalizaci řádu, na nejvyšší úrovni postavenou nejdříve na šesti asistencích (*assistencia*), do kterých patřila Italia, Germania, Gallia, Hispania, Anglia, America. Tyto asistence se dále dělí do provincií, které řídí provinciál (*praepositus provincialis*), a viceprovincií, vedených viceprovinciály. K řízení provincií napomáhají socius a čtyři konsultori (*consultores provinciales*). Podle typu jednotlivých domů se odvozuje titulatura představených – v čele profesního domu tak stojí probošt (*praepositus domus professae*), kolej, seminář a univerzitu vede rektor, rezidenci a misijní stanici superior. Vedle toho existují funkce vizitátorů (*visitatores*), o ekonomické záležitosti se stará prokurátor (*procurator generalis, provincialis* nebo *collegii*). Členové jednotlivých domů, jak kněží (*sacerdotes*), kterých je vzhledem k zaměření řádu převaha, tak laici, mají i další funkce většinou školní (*magistri scholastici*) nebo správcovské (např. *praefectus ecclesiae, bibliothecae* atp.). Univerzita měla v jezuitské správě tyto hodnostáře: rektora, čtyři rady (*consilarii, assistentes*), kancléře (*cancellarius*), sekretáře

(secretarius), notáře (notarius), pedely jednotlivých fakult (ad linguarum, artium, theologiam).²

Kromě provincialátu a rezidenčních domů v provincii většinou existuje i noviciát, který slouží k přijetí a formaci kandidátů do řádu. Období formace je jedno z nejdelších v katolické církvi. Sám Ignác přikládal tomuto tématu velkou důležitost a současně se stanovami řádu připravil i malou knížečku s názvem „*Examen generale*“, která se zabývá přijetím kandidáta do Tovaryšstva.

Formace³

Život Tovaryšstva je řízen Konstitucemi, které jsou rozděleny do deseti částí. První dvě části se zabývají přijetím a propuštěním jezuitů z řádu. Třetí část se zabývá ignaciánskou spiritualitou a duchovním životem jezuitů. Čtvrtý díl zahrnuje intelektuální formaci jezuitů a apoštolát na školách a univerzitách. Pátá část popisuje, jakým způsobem má dojít k začlenění členů Tovaryšstva do těla řádu. Šestá část je věnovaná těm, kteří jsou již definitivně začleněni do života řádu. Ústředním tématem jsou řeholní sliby. Důležitou částí Konstitucí je část sedmá, která pojednává o

² http://www.jcinsko.cz/dis/klas/r_jesuit.htm (23. prosince 2007)

³ <http://www.jesuit.cz/formace.php> (15. listopadu 2007)

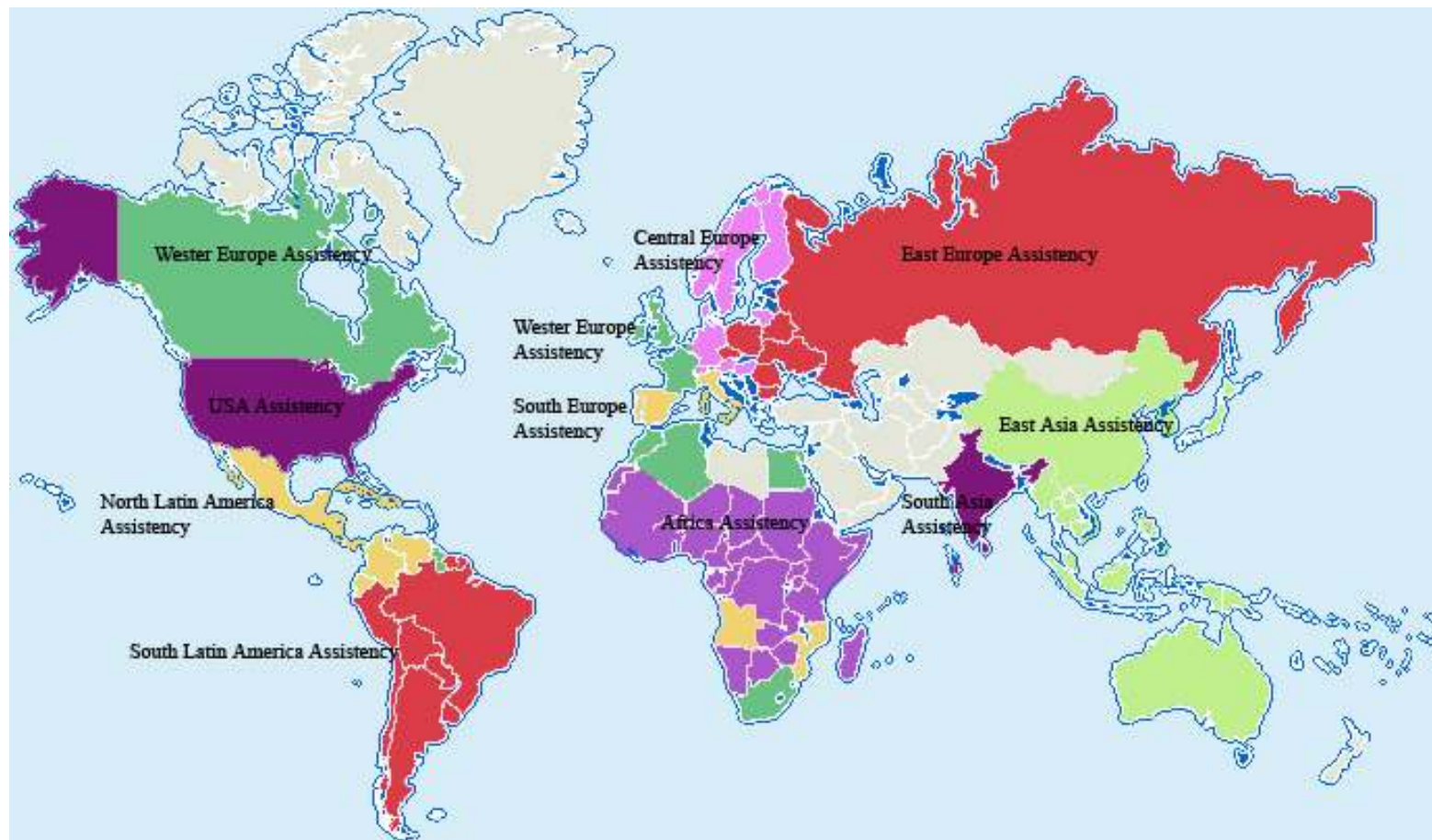
vysílání členů řádu na vinici Páně. Zde sv. Ignác popisuje jádro života jezuitů, způsob života a práce. Protože jsou jezuité rozptýleni po celém světě, pojednává osmá část Konstitucí o vzájemném spojení jezuitů s jejich hlavou i mezi sebou. Devátá část je věnována osobě generálního představeného. Pojednává o vlastnostech představeného, o jeho duchovním spojení s Bohem, o jeho vztahu k Tovaryšstvu jako řádu, k samotným členům atd. Poslední desátá část se pak věnuje způsobů uchování a růstu Tovaryšstva jako řádu.

Konstituce byly připravovány převážně sv. Ignácem, ale o veškerých paragrafech a důležitých zásadách se Ignác vždy radil se svými nejbližšími kolegy. Byly několikrát přepracovány samotným sv. Ignácem. Konstituce byly schváleny papežem Juliem III v roce 1550 bulou „*Exposcit debitum*“. Sv. Ignác nezamýšlel dát Tovaryšstvu dokonalý text, který přežije věky, ale základní návod na život, který byl stoletími doplňován na základě nových poznatků a potřeb Tovaryšstva.

Otec generál je volen doživotně, ale na jeho vlastní žádost ho může generální kongregace uvolnit z funkce. Generální kongregace je nejvyšším výkonným orgánem Tovaryšstva. První generální kongregace se sešla v roce 1558. Měla 20 členů. Sv. Ignác chtěl, aby Konstituce, pravidla života řádu, po několika letech „zkušebního provozu“ prozkoumala a schválila právě generální kongregace. Ta text Konstitucí schválila bez jakýchkoliv změn.

Generální kongregace je tvořena ze zástupců jednotlivých provincií a svolává se podle nutnosti. Zasedání GK svolává otec generál. Generální kongregace nemá žádný permanentní mandát a účastníci kongregace dostávají svůj mandát jen na dobu konání kongregace. Pouze a jen kongregace může přijímat důležitá a závazná rozhodnutí pro celé Tovaryšstvo i jednotlivé provincie.

Současné administrativní rozdělení Tovaryšstva Ježíšova⁴

⁴ <http://www.sjweb.info/jesuits/locatio.cfm>

Podíl Tovaryšstva Ježíšova na pastorači v České republice

ASISTENCE								
Východní Evropa	Střední Evropa	Jižní Evropa	Západní Evropa	Východní Asie	Jižní Asie	USA	Severo-latinsko-americká	Jiho-americká
PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE	PROVINCIE
Bohemia	Rakousko	Španělsko	Jiho-belgická	Austrálie	Indie	Kalifornie	Antily	Argentina
Chorvatsko	Maďarsko	Arragón	Severo-belgická	Čína	Andra	Chicago	Centrální Americká	Bolívie
Wielkopolsko-Mazowiecka	Německo	Betika	Británie	Indonésie	Bombej	Detroit	Kolumbie	Brazílie-Střed
Polsko Poludniová	Litva	Kastilie	Jižní Africká	Malajsie-Singapur	Karnataka	Maryland	Kuba	Brazílie- Jih
Rumunsko	Švýcarsko	Jiho-střední Itálie	Guayana	Thajsko	Kohima	Missouri	Ecuador	Brazílie - Sever
Ruský region		Severo-střední Itálie	Libanon	Japonsko	Kerala	Nová Anglie	Mexiko	Chile
Slovensko		Loyola	Holandsko	Korea	Kalkata	Jamaica	Puerto Rico	Paraguay
Slovinsko		Portugalsko	Kanada	Filipíny	Darjeeli	New Orleans	Venezuela	Peru
		Mozambik region	Francie	Vietnam	Delhí	New York		Uruguay
		Tarragon	Alžír		Dumka-Raiganj	Micronesie		
			Irsko		Goa	Oregon		
			Malta		Gujarat	Wisconsin		
					Hazaribag			
					Jamshedpur			
					Srí Lanka			
					Ranchi			
					Pune			
					Nepal			
					Patna			
					Madurai			
					Madhya-Pradesh			

Život jednotlivých jezuitů i celých provincií se řídí těmito kongregačními dokumenty. Tyto dokumenty se připravují se zřetelem ke Konstitucím Tovaryšstva Ježíšova. Duchovní život a spiritualita řádu jsou postaveny na Duchovních cvičeních, které jsou opět dílem sv. Ignáce. Každý jezuita má jednou ročně předepsaná osmidenní cvičení a minimálně dvakrát za život by měl vykonat cvičení třicetidenní.

Exercicie jsou základem ignaciánské spirituality a na nich stojí i jezuitské Konstituce. Sv. Ignác v úvodu své exerciční knížky píše, že exercicie jsou k tomu, aby se člověk zbavil všech neuspořádaných náklonností a po jejich odstranění hledal a našel Boží vůli v uspořádání vlastního života ke spáse duše.⁵ Cílem exercicií je zbavit se špatného, co do křesťanského života nemůže patřit, a pak najít ve svobodě Boží vůli pro sebe; tj. hledat, jaký plán má Bůh s mým životem, a rozhodnout se ho realizovat. K dosažení tohoto cíle slouží některé prostředky, mezi něž patří především atmosféra ticha (silentium), ve které se po dobu exercicií žije, pravidelná denní modlitba, která je založena na imaginativní meditaci (vizualizaci), totiž na využití všech lidských smyslů v rámci meditace, modlitby; účasti na svátostech, na rozhovorech s exercitátorem. Cvičení jsou rozdělena do čtyř týdnů. V prvním týdnu dochází k úvahám o hříších a nazírání na ně. Druhý týden je věnován životu Krista. Třetí týden je ve znamení utrpení Krista a poslední týden se zabývá vzkříšením a nanebevstoupením. Důležitou částí Ignácových „Duchovních cvičení“ jsou poznámky, jež se týkají přípravy a průběhu cvičení, pozornosti exercitátora vůči exercitantovi; sv. Ignác napomíná a radí, čeho se vyvarovat a naopak čeho si všímat v průběhu cvičení. Duchovní cvičení jsou nejdůležitějším odkazem sv. Ignáce jeho pokračovatelům a následovníkům v Tovaryšstvu. Základní formou ignaciánských duchovních cvičení zůstávají exercicie pro jednotlivce, avšak v dnešní době jsou exercicie s ohledem na adresáty a změnu dobové mentality dávány v mnoha dalších formách. Také čeští jezuité se snaží aktualizovat Ignácův odkaz v našem prostředí a využívají k tomu i netradičních forem, jak bude zmíněno později. Cvičení jsou důležitá pro běžný život. Umožňují člověku najít Boha ve všech věcech.

⁵ Sv. Ignác z Loyoly: Duchovní cvičení. Řím-Praha 1990, str. 7

2. TOVARYŠSTVO V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

Tovaryšstvo přichází do českých zemí v r. 1556. Během 16. století se řád hojně rozrostl po Čechách i na Moravě. Čeští jezuité byli zpočátku součástí rakouské provincie, založené roku 1551 sv. Petrem Kanisiem. Česká provincie se od ní oddělila roku 1623. Provincie měla tři univerzity, a to v Praze, Olomouci a ve Wroclawi. Jezuité měli v té době kolem padesáti domů – koleje a rezidence⁶. Provincie měla v době osamostatnění 246 členů. V době zrušení řádu v roce 1773 bylo členy české provincie 1153 jezuitů. Součástí provincie bylo 41 domů.⁷

Po obnovení řádu v roce 1814 se jezuité vrátili také do Čech, a byli součástí rakouské provincie. V roce 1853 si zřídili kolej v Bohosudově spolu s gymnáziem a chlapeckým seminářem, roku 1866 otevřeli rezidenci u Sv. Ignáce na Novém Městě Pražském, roku 1887 rezidenci Nanebevzetí Panny Marie na Hostýně, roku 1890 kolej Nanebevzetí Panny Marie na Velehradě s probačním domem a s gymnáziem (v letech 1909 - 1910) a roku 1905 rezidenci Nanebevzetí Panny Marie v Hradci Králové. K obnovení významu poutního místa Velehrad v 19. století přispěla zejména tři výročí spjatá se sv. Cyrilem a Metodějem, slavená v letech 1863, 1869 a 1885. Jezuité stáli u zrodu hnutí sbližování západní a východní církve. V tomto duchu proběhlo na Velehradě sedm unionistických sjezdů (mezi lety 1907 a 1936), jež můžeme považovat za bezprostřední předchůdce moderní myšlenky ekumenického dialogu.

Roku 1919 byla vytvořena československá vice-provincie, která zahrnovala ještě další domy včetně slezských. V roce 1928 vznikla československá provincie, jejíž součástí byla i slovenská vice-provincie. V té době měla provincie celkem 271 členů. Existoval exerciční dům patřící ke koleji v Bohosudově, stejně tak i chlapecký seminář či papežská kolej na Velehradě. V Praze bylo jezuitů v roce 1913 založeno chlapecké gymnázium v Bubenči. V roce 1932 vznikla kolej v Doupově a v roce 1933 byl založen filosofický ústav v Děčíně, jenž byl později přemístěn do koleje v Benešově u Prahy.

⁶ Srovnej PAVLÍK Jan, Budou vás vydávat soudům. Praha: Societas. 1995, str. 12.

⁷ <http://www.jesuit.cz/historie.php> (27. ledna 2008)

V roce 1933 byl otevřen i noviciát pro německé kandidáty v Děčíně. O rok později se sem přestěhovali i novicové z Velehradu, a nakonec v roce 1935 se novicové stěhují do Benešova. Po roce 1939 byla československá provincie přeměněna na českou provincii. Po Mnichovské dohodě a následném protektorátu byly odděleny od provincie domy v Bohosudově, v Děčíně, Doupově, Opavě, Podmoklech a Těšíně. Nacisté postupně zabrali jednotlivé rezidence řádu, zakázali vydávání časopisů a začali se zatýkáním a odsunem členů do koncentračních táborů. Také byly zrušeny jezuitské školy: v roce 1941 gymnázium v Bohosudově, 1942 gymnázium v Bubenči a téhož roku byl zrušen i noviciát v Benešově. V lednu roku 1943 jezuité opouštějí rezidenci v Ječné ulici.

Po druhé světové válce se jezuité snažili obnovit své předválečné aktivity. V roce 1945 začínají vydávat noviny *Katolík – list pro kulturu a život*, který se později stal trnem oku nastupujícímu komunistickému režimu. V roce 1947 začínají s výukou a výchovou studentů na novém gymnáziu v Brně a v Bohosudově. Řád vedl gymnázium na Velehradě a filosofický ústav v Děčíně. Jezuité redigovali některé časopisy, vedli mariánské družiny, exercicie, konali lidové misie. Od roku 1949 dochází k systematické perzekuci členů řádu, z nichž někteří byli následně odsouzeni ve vykonstruovaných procesech.

Až do roku 1950 působili jezuité na gymnáziích v Bohosudově, Brně, Děčíně, Velehradě. V té době měla provincie 215 členů. Komunisté začali zavírat mužské kláštery. V noci z 13. na 14. dubna 1950 proběhla akce s pracovním názvem „K“, při níž došlo k záboru poloviny mužských klášterů. Z 215 členů české provincie jich bylo 209 zatčeno. De facto přestává fungovat řád jako takový. Dá se říci, že až do normalizace (70. léta) neexistoval žádný oficiální novicmistr a kandidáti byli přijímáni individuálně, a stejně individuálně probíhala doba noviciátu i dalšího vzdělávání. Po celou dobu, až do roku 1989, se Tovaryšstvo potýkalo s problémem kněžského svěcení kandidátů. Mnoho kněží bylo vysvěceno tajně, jiní zase museli odjet do Polska anebo na Slovensko, a tam jim za velmi provizorních podmínek bylo uděleno kněžské svěcení. Nejrozsáhlejší akce proti Tovaryšstvu se odehrála v letech 1959 a 1960. Začalo nové zatýkání jezuitů na základě udání o svěcení kandidátů na kněze a

aktivním duchovním životě Tovařšstva v podzemí. Nejvíce celá aféra postihla tzv. ostravskou skupinu v čele s viceprovinciálem P. A. Zgarbíkem.

3. ČEŠTÍ JEZUITÉ V EXILU

Mnozí propuštění jezuité si hledali civilní práci a snažili se žít podle svých regulí i ve světském životě. Práce jezuitů se tak přesunula buď do „podzemí“, nebo mimo hranice republiky – Anglie, Kanady, Itálie, Rakouska, Německa, USA. Tito jezuité nežili v zahraničí jako členové české provincie, ale jako členové dané provincie v zemi. Proto se dá mluvit o práci jednotlivců, s výjimkou české sekce rádia Vatikán, které i v době totality vysílalo pro Československo.

3.1 USA, Kanada, Velká Británie

Jezuité Pelikán a P. J. Popelka začali zakládat krajanské misie ve Spojených státech a v Kanadě. P. J. Lang a P. J. Pazderka se v Anglii starali o české migranty a uprchlíky. Tito dva otcové se později zasloužili o založení domu Velehrad, jenž skýtal duchovní útočiště pro české uprchlíky v Anglii. O částečnou pastoraci českých uprchlíků v Kanadě se staral P. Novotný a P. V. Feřt.

3.2 Itálie – Řím

Největší česká komunita byla v Římě. Řím byl důležitým místem v průběhu celé totality. Čeští jezuité žili v různých domech a netvořili samostatnou českou jednotku v zahraničí. Arcibiskup Josef Beran během svého prvního pobytu v Římě požádal 23. února 1947 ve Vatikánu o zvláštní vysílání pro Československo. Iniciativa byla následně přijata československou vládou. Starost o českou sekci rádia převzali jezuité. První vysílání pro Československo se konalo u příležitosti zahájení jubilejních svatovojtěšských oslav 22. dubna 1947. Pravidelná vysílání začala 24. prosince 1947. Podle rozhodnutí Státního sekretariátu mělo být vysílání pro Československo společné pro Čechy i Slováky. Původně se mělo vysílat jen dvakrát týdně. Ale nakonec se pořady pro Československo konaly hned od začátku třikrát v týdnu. Od listopadu roku 1949 existovaly dvě samostatné sekce - česká a slovenská - které připravovaly a dodnes připravují své programy na sobě nezávisle. Od roku 1950 se komunistický režim snažil vysílání české a slovenské sekce v rádiu ukončit. To se snažilo svým vysíláním poukázat na problém komunismu a spolupodílet se na boji za svobodu a korigovat zkreslené zprávy o Svatém stolci a dění v katolické církvi. Velkou postavou české sekce Vatikánského rozhlasu byl P. Petr Ovečka, který

působil v rádiu 17 let, a to od roku 1953. Roku 1970 do české sekce nastoupil P. Josef Koláček. Již v roce 1973 převzal její vedení a v čele sekce stál až do konce roku 2001. Páter Ovečka se také staral o časopis Nový život, jenž se stal na dlouhou dobu jedním z důležitých součástí českého katolického odboje proti totalitě. Původně šlo o časopis uprchlíků z Československa. Po příchodu P. J. Langa do Londýna vzniká v Londýně „Cyrilometodějská liga akademiků“, která začala vydávat věstník, který byl po několika číslech přejmenován na „Nový život“. Časopis se začal vydávat v roce 1949. Nakonec se tento věstník stal hlasem celého exilu. V Římě začal být vydáván Křesťanskou akademií od roku 1959. Časopis přinášel články českých uprchlíků z celého světa, českých misionářů, církevních autorit, teologické eseje, pastýřské listy, zprávy ze života katolické církve tehdejšího Československa atd. Vydávání časopisu bylo ukončeno v roce 2001.

V roce 1951 přichází do Říma i scholastik Tomáš Špidlík. Od roku 1954 vyučoval jako docent východní a patristickou teologii v Římě v Papežském orientálním institutu, na Papežské gregoriánské univerzitě a v karmelitánském institutu Terezianum. V roce 1961 byl jmenován profesorem. Špidlíkovy české páteční promluvy na rádiu Vatikán byly přeloženy do mnoha jazyků. Špidlík byl i dlouholetým spirituálem bohoslovců papežské koleje Nepomucenum, a to až do roku 1989. Nepomucenum navazoval na starší kolej Bohemicum, kde od roku 1929 studovali čeští bohoslovci. V koleji Nepomucenum se stal prvním spirituálem jezuita P. Josef Špatný. V letech 1932 až 1945 jím byl P. A. Stork, potom do roku 1951 P. V. Feřt, a následně Tomáš Špidlík. Na římských univerzitách učili i další jezuité. Na Gregoriáně to byl P. K. Silva-Tarouca a P. A. Kořínek. Na orientálním papežském ústavě přednášel právo P. J. Řežáč a vedle P. Tomáše Špidlíka to byl ještě P. J. Kracar. Později na ně navázal i Richard Čemus,

Čeští novicové anebo kandidáti vstupovali do jiných provincií Tovaryšstva po celém světě. Patřil k nim například Petr Kolář, Vladimír Richter, František Lízna, Richard Čemus, Josef Čupr atd.

3.3 Francie

Další velkou postavou českého jezuitského exilu byl P. Petr Kolář. Ve Vídni vstoupil do noviciátu k jezuitům, z něhož se posléze dostal do noviciátu v Německu. Z německého exilu odešel do francouzského Lyonu, kde v letech 1972-1974 studoval teologii, a až do roku 1989 působil Paříži. Věnoval se nejrozličnějším skupinám exulantů, které tehdy tvořily českou emigraci.

Po roce 1989 se vrátil zpět do Československa. V roce 1991 nastoupil do náboženské redakce Českého rozhlasu a aktivně se podílel na mediální činnosti katolické církve, byl členem mediální komise České biskupské konference, dále se stal koordinátorem formace jezuitského dorostu České provincie jezuitského řádu. V roce 1992 se stal koordinátorem mediální práce České provincie Tovaryšstva Ježíšova. V posledních letech pracoval v Radě pro rozhlasové a televizní vysílání.

3.4 Čeští jezuité a misie

P. L. Armbruster vstoupil do noviciátu v Rakousku. V Japonsku žil a přednášel filozofii na univerzitě Sophia v Tokiu; nejprve jako docent, potom jako „associated professor“ a od r. 1969 jako řádný profesor. Vedle své akademické činnosti vedl v letech 1965–70 jako regens interdiecézní kněžský seminář v Tokiu a v l. 1975–83 byl ředitelem centrální knihovny univerzity Sophia.

V roce 1968 uprchl za hranice i pozdější dlouholetý misionář a lékař P. J. Palacký. Stal se členem italské provincie. Od počátku své činnosti se jako lékař a kněz zabýval misijní činností. Nejdříve v Africe na Madagaskaru jako ředitel leprosária, a později odjel do Bolívie, kde od roku 1989 budoval misijní nemocnici ve vesnici San Francisco de Moxos.

4. JEZUITÉ PO ROCE 1989

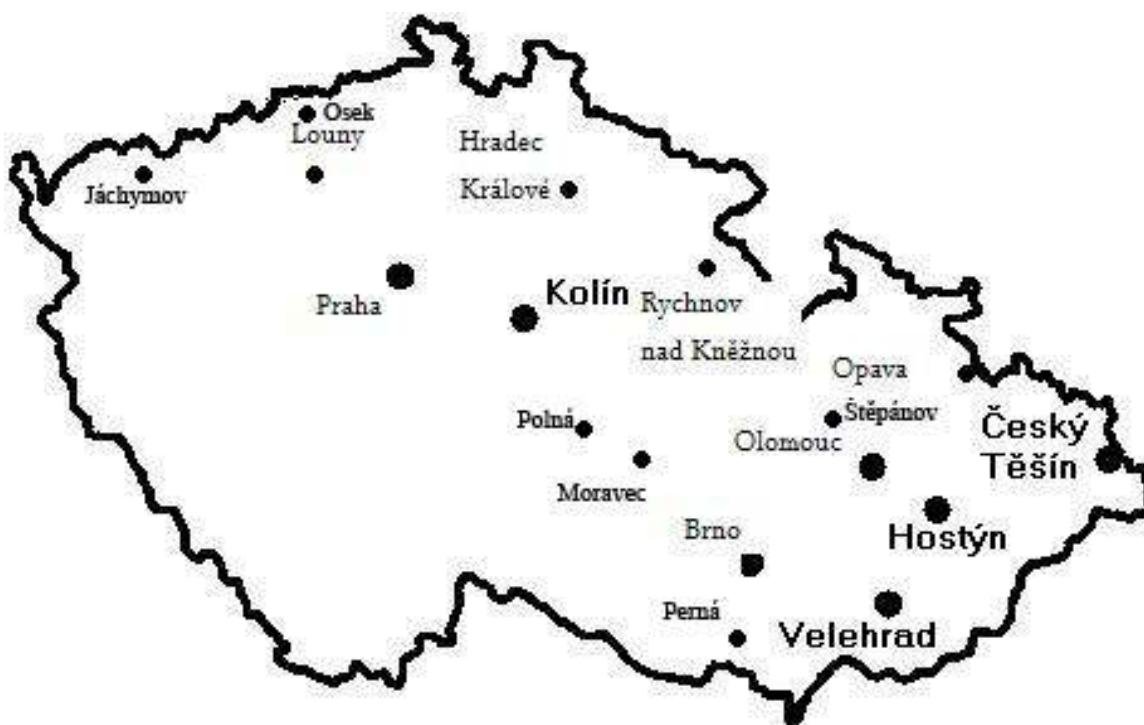
Po revoluci v roce 1989 se jezuité vracejí zpět do svých rezidenčních domů a na místa spojená s jejich působením. Znovu se otevírá noviciát: nejdříve na **Hostýně**, který byl po pádu komunismu prvním místem, kam se jezuité vrátili. V roce 1992 se pak noviciát stěhuje do **Kolína**, do bývalého kapucínského kláštera, který kapucíni po restituci nabídli Tovaryšstvu k pronájmu na 99 let za symbolické nájemné.

Během komunismu se většina jezuitů věnovala farní službě. *Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu* z roku 1990 uvádí několik farností, kde působili jezuité a které se pro jezuitu staly jakousi náhradou rezidenčních domů. Jsou zde uvedeny Louny, Hradec Králové, Osek, Polná, Rychnov nad Kněžnou, Opava. Tyto farnosti se ještě objevují v katalozích provincie v roce 1991 a 1992.

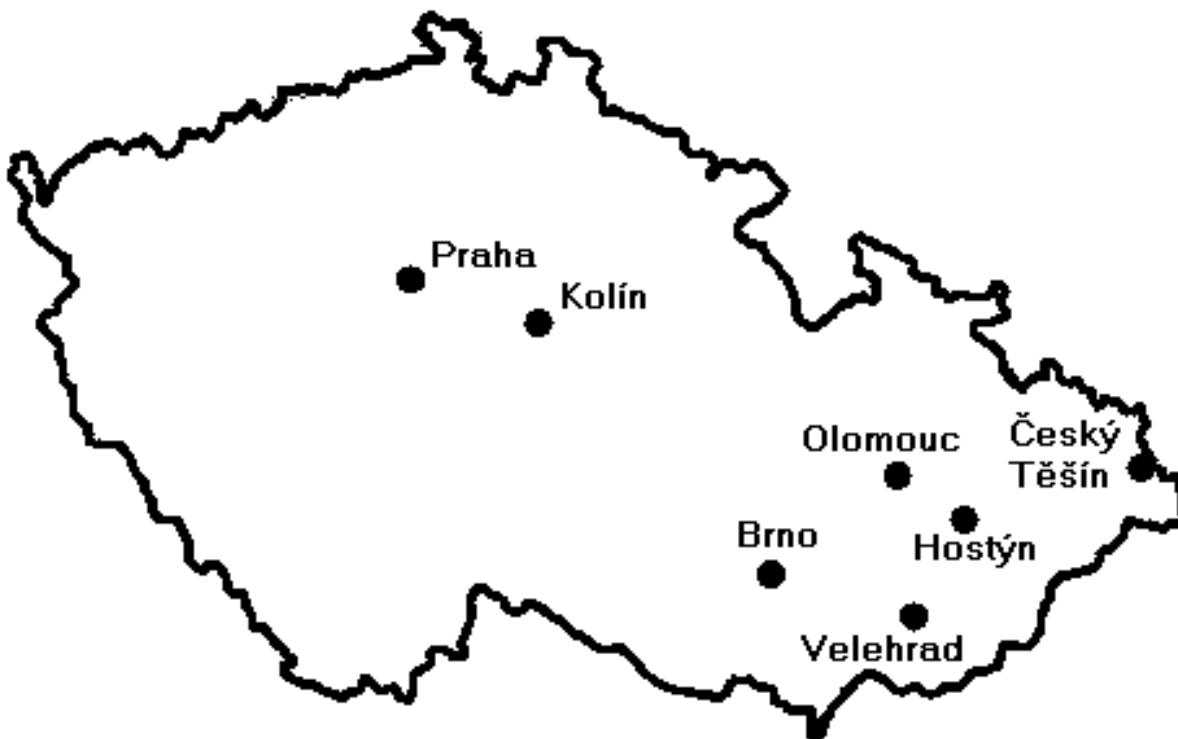
Svatý **Hostýn** a **Velehrad** jsou místy, kde se jezuité setkávali a setkávají na svých provinčních kongregacích – a to v letech 1989, 1994, 1999, 2003 a 2006. Provinční kongregace je příležitostí k setkání, k vyjádření toho, co v provincii probíhá a co Duch sv. vnuká jejím členům ve prospěch celku. Generálnímu představenému a provinciálovi poskytuje cennou zpětnou vazbu a podklady k jejich rozhodování. Provinční kongregace konaná v roce 2006 měla za úkol zvolit účastníka generální kongregace, která se uskuteční v roce 2008. Projednávaly se též návrhy tzv. postuláty pro tuto generální kongregaci, které se týkají jednak Tovaryšstva jako celku a jednak záležitostí provincie.

Jezuité na **Olomoucku** působili již před revolucí 1989. V roce 1990 byl ve Štěpánově u Olomouce, kde tehdy působil P. Antonín Holas, přechodně zřízen scholastikát. Studenti dojížděli na znovuobnovenou olomouckou Cyrilometodějskou teologickou fakultu. Přednášet filosofii zde začal P. Karel Říha. P. Pavel Ambros byl v r. 1990 ustanoven v Olomouci spirituálem kněžského semináře, o rok později ho vystřídal dlouholetý bývalý provinciál P. Jan Pavlík. V březnu 1993 přišel z Innsbrucku do Olomouce P. Michal Altrichter, který začal přednášet filosofii na teologické fakultě, stal se rektorem kostela Panny Marie Sněžné a studentským kaplanem.

Místa působení jezuitů v ČR v letech 1990-1992

Místa současného působení jezuitů v ČR

V roce 1995 při dvouměsíčním pobytu P. Tomáše Špidlíka v Olomouci se začíná rýsovat počátek zřízení Centra Aletti v Olomouci. Úkolem byl pověřen P. Pavel Ambros, který se po svém příchodu ze studií z Říma v listopadu roku 1995 stal ředitelem díla Centra Aletti Velehrad - Roma v Olomouci.

Postupně se v olomoucké komunitě vystřídala řada jezuitů. V roce 1996 byla na teologické fakultě zřízena Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského Východu a postupovala nutná rekonstrukce dvou bývalých kanovnických domů na Křížkovského ulici.

Široké pole působnosti **velehradských** jezuitů, zmařené komunistickým režimem, už nemohlo být po jejich návratu r. 1990 v původním rozsahu obnoveno. Velehrad sice zůstává významným duchovním centrem, není však již poutním místem s proudícími davy poutníků jako dříve. K oživení poutní cyrilometodějské tradice přispívají od r. 2000 „Dny lidí dobré vůle“. Jinou poutní akcí bývá každé dva roky Studentský Velehrad, při němž se setkávají katoličtí vysokoškolští studenti. Do dějin se zapsala ještě v době totality Cyrilometodějská pouť v r. 1985 a pak návštěva papeže Jana Pavla II. v r. 1990.

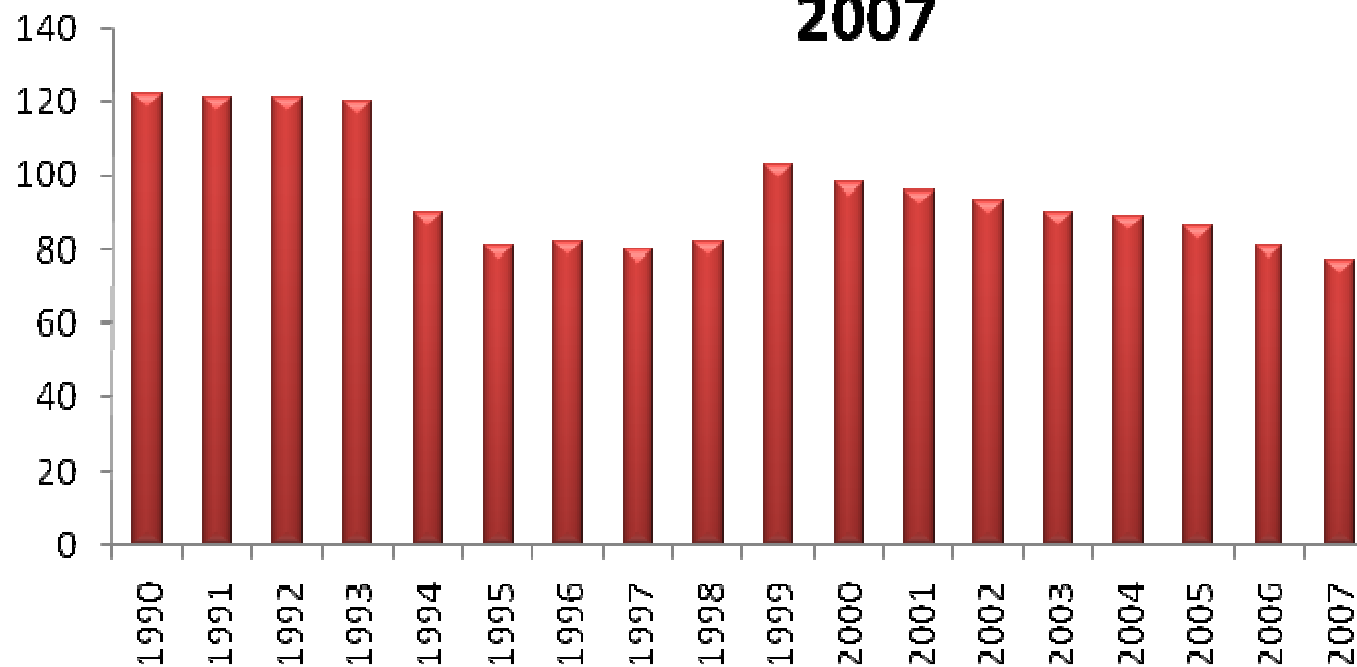
Do **Českého Těšína** se jezuité vrátili v roce 1990 s nadějí navázat a obnovit na mezinárodní komunitu, která tu byla před druhou světovou válkou a po válce do roku 1950. V roce 1990 požádal český provinciál představeného jihopolské provincie o vyslání kněží, kteří by se starali o polsky mluvící farníky. Od té doby se ustálila komunita v počtu o 6-7 lidech. Výrazně novým prvkem v polistopadovém působení česko-polských těšínských jezuitů bylo rozhodnutí postavit zde exerciční dům. Stavba byla zahájena v roce 1992 za finančního přispění římského generalátu. O dva roky později v říjnu 1994 už dokončenou budovu slavnostně požehnal apoštolský nuncius Giovanni Coppa. Po roce zkušebního provozu se rozvinula na podzim r. 1995 činnost domu v plné šíři.

Brno bylo pro jezuitu velice důležitým místem nejen po pádu komunismu. V roce 1971 byl zvolen provinciálem brněnský kněz Jan Pavlík. V roce 1990 tvořili brněnskou komunitu Tovaryšstva tři jezuité, kteří se starali o filiální kostel Nanebevzetí Pany Marie a působili mezi vysokoškoláky. V roce 1991 přicházejí do

Brna další tři členové komunity, aby vyučovali náboženství na zdejším obnoveném biskupském gymnáziu. P. František Lízna začíná se svoji materiální a resocializační pomocí pro vězně. Prohlubují se aktivity s vysokoškoláky. V roce 1994 se brněňští jezuité stěhují do své rezidence na Kozí ulici.

Dům **v Ječné ulici v Praze** a správa kostela sv. Ignáce byly jezuitům vráceny 1. dubna 1990. Byla zde obnovena rezidence a znovu se zde usídlil provinciál. V roce 1993 začal vycházet měsíční zpravodaj kostela. Začalo se vyučovat v několika skupinkách náboženství pro děti, postupně se ustálilo slavení bohoslužeb pro děti na každou neděli. Pro různá společenství se měsíčně uskutečňuje duchovní obnova. Praha je sídlem redakce bulletinu Jezuité. Spravují se odtud webové stránky jezuitů v Čechách.

Počet členů TJ od roku 1990 do roku 2007

Index členů jednotlivých rezidenčních domů v roce 2007⁸

(Data jsou pouze orientační, protože nezahrnují aktuální úmrtí)

Název rezidence/komunity	PP*	SC*	FF*	CELKEM
R. P. Provincialis - Curia Provincialis	4	0	1	5
Residentia Brno	6	0	0	6
Residentia Český Těšín	7	0	0	7
Residentia Hostýn	5	0	2	7
Residentia Kolín	4	0	0	4
Residentia Olomouc	5	0	0	5
Residentia Praha	15	0	1	16
Residentia Velehrad	8	1	1	10
Extra territorium Prov. Degentes	13	6	1	20
Numerantur omnes	67	7	6	80
Ex allis Prov. In hac deg. Non applicati	3	0	0	3
Provincie adscripti	64	7	6	77

*: PP – kněží

SC – scholastici

FF – bratři

⁸ Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha: 2007.

5. PRIORITY A CÍLE TOVARYŠTVA PŘIJATÉ 34. GENERÁLNÍ KONGREGACÍ

Aktivita a život Tovaryšstva se řídí Konstitucemi, o kterých jsme již mluvili v historické části této práce. Jiným ze zdrojů života jezuitů jsou dokumenty generálních kongregací, které reagují na aktuální potřeby Tovaryšstva. Zdůrazňují a vytyčují priority a oblasti, na které má Tovaryšstvo reagovat a zabývat se jimi.

Prozatím poslední 34. Generální kongregace se konala v Římě, v lednu roku 1995. 16 komisí obdrželo od otce generála následující náměty:

1. Formace: rozhodný důraz na kvalitu studia
2. Rozvoj povolání v Tovaryšstvu
3. Spolupráce s laiky a ostatními v poslání
4. Revize našeho práva
5. Intelektuální apoštolát: teologická reflexe: úloha a důležitost teologie: univerzity
6. Evangelizace a dialog mezi náboženstvími
7. Evangelizace a kultura/kultury: inkulturace
8. Sdělovací prostředky
9. Náš řeholní a komunitní život
10. Návrhy P. Generála: spolupráce mezi provinciemi: mezinárodní instituty v Římě
11. Sentire cum/in Ecclesia: znamení času: ekumenismus
12. Způsob řízení Tovaryšstva a institucí: plnění nejnovějších předpisů: plánování
13. Charakteristické znaky jezuitské služby: způsob naší práce: rozlišování
14. Jezuitský bratr
15. Rozvoj spravedlnosti: postavení ženy: emarginace Afriky
16. Kněžský charakter Tovaryšstva: jeho význam

Generální kongregace vytyčila určité priority Tovaryšstva, na které musela a musí reagovat i česká provincie.

„Dokumenty této Generální kongregace se výslovně dotýkají některých skupin lidí, jako jsou chudí, laici a ti, kdo patří k jiným náboženským vyznáním. Dokumenty

zaměřují také svoji pozornost též na různé konkrétní potřeby, od škol přes výzkumná centra až po farnosti⁹.“ Dále v úvodě můžeme číst, že dokumenty 34. Generální kongregace se zaměřují na vztah s laiky, inkulturaci, náboženský dialog a integraci víry¹⁰.

Jedním z dekretů 34. Generální kongregace je dekret **Služebníci Kristova poslání**. Hned v úvodu se poukazuje na důležitou úlohu jezuitů v zemích s komunistickou minulostí. Kongregace klade na srdce všem jezuitům v těchto znovuobnovených provinciích „pomoci svým národům v hledání autentického způsobu života ve znovu nalezené svobodě“¹¹. Tento dekret také poukazuje na rozdílnost jednotlivých kultur, stejně tak i na náboženské a strukturální zvláštnosti. Mluví o výměně zkušenosti víry, dialogu s ostatními tradicemi¹².

Výsledkem 34. Generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova bylo dvacet dekretů. Některé poukazují na důležitost pastorace v oblasti sociální¹³, etické¹⁴ (euthanázie, potrat), migrace a práva jednotlivce.¹⁵ Důležitý je též poukaz na výjimečnost jezuitské spirituality a odkaz sv. Ignáce z Loyoly.¹⁶ Tato spiritualita vidí ve stvoření a všech věcech Boží obraz, a proto jezuita není nikdy postaven volit mezi Bohem a světem: vždyť je to sám Bůh ve světě.¹⁷ Dalším prvkem dokumentů 34. Generální kongregace je poukaz na důležitost náboženského dialogu a to v dekretu **Naše poslání a dialog mezi náboženstvími**. Již Pedro Arrupe ve své přednášce **Víra a spravedlnost jako úloha křesťanských laiků**, přednesené v chrámu sv. Pavla ve Frankfurtu v roce 1976, ukazuje na bohatost pramene mezináboženského a kulturního dialogu. Na svých cestách po rozvojových zemích zažil „*bohatství pravé*

⁹ Dekrety 34. GK, Úvod. 1. S Kristem spojení pro poslání, čl. 6.

¹⁰ Dekrety 34. GK, Úvod. 1. S Kristem spojení pro poslání, čl. 9.

¹¹ Dekrety 34. GK, in: Služebníci Kristova poslání, čl. 20.

¹² Dekrety 34. GK, in: Služebníci Kristova poslání, čl. 47.

¹³ Dekrety 34. GK, in: Naše poslání a spravedlnost.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Dekrety 34. GK, in: Naše poslání a kultura.

¹⁷ Tamtéž.

lidské kultury skryté v chudobě a bídě. Zažil jsem přirozenou sílu a neporušenou duchovní vitalitu těchto národů. Je mezi nimi schopnost a nesobecké bratrství“.

Na spolupráci s laiky upozorňuje dekret **Jezuita jako kněz: služebné kněžství a identita jezuitů**. Článek 10 mluví o zkušenostech, které jezuitům napomáhají rozpoznávat tři rozměry spolupráce na poslání s druhými:

1) Spolupráce laiků na dílech jezuitů.

2) Spolupráce jezuitů na dílech těch druhých.

3) Podpora a pomoc laickým sdružením, spojených s Tovaryštvem a s jeho posláním.

1) Spolupráce laiků na dílech jezuitů: Tato díla napomáhají podstatným způsobem k uskutečnění poslání Tovaryšstva – výchovné instituce, sociální centra, domy pro duchovní cvičení, Jesuit Refugee Service¹⁸.

2) Spolupráce jezuitů na dílech těch druhých: instituce pro výchovu a bádání, semináře a náboženské instituty, mezinárodní organizace, odbory, církevní společenství.

3) Podpora a pomoc laickým sdružením, spojených s Tovaryštvem a s jeho posláním: společenství křesťanského života, Jezuitský program „Jesuit Volunteers Service“¹⁹, sdružení ex-alumnů, apoštolát modlitby (Tovaryšstvo pomáhá a podporuje tuto pastorační službu jako i eucharistické hnutí mládeže, které mu světil Sv. stolec).

Výhledy do budoucna:

- brát vážně církve laiků
- vedoucí funkce laiků v dílech Tovaryšstva
- budování apoštolské ignaciánské sítě

¹⁸ Na specifických dílech Tovaryšstva, která jsou založena a vedena jezuitů, by mělo spolupracovat více laiků, a jezuité by měli mít na starosti pouze koordinační či poradní činnost.

¹⁹ Dobrovolnická organizace založena jezuitů. Evropští studenti středních a vysokých škol mají možnost pracovat jako dobrovolníci na sociálních projektech v evropských zemích. Více na <http://www.jesuits-europe.info/jev/index.html>

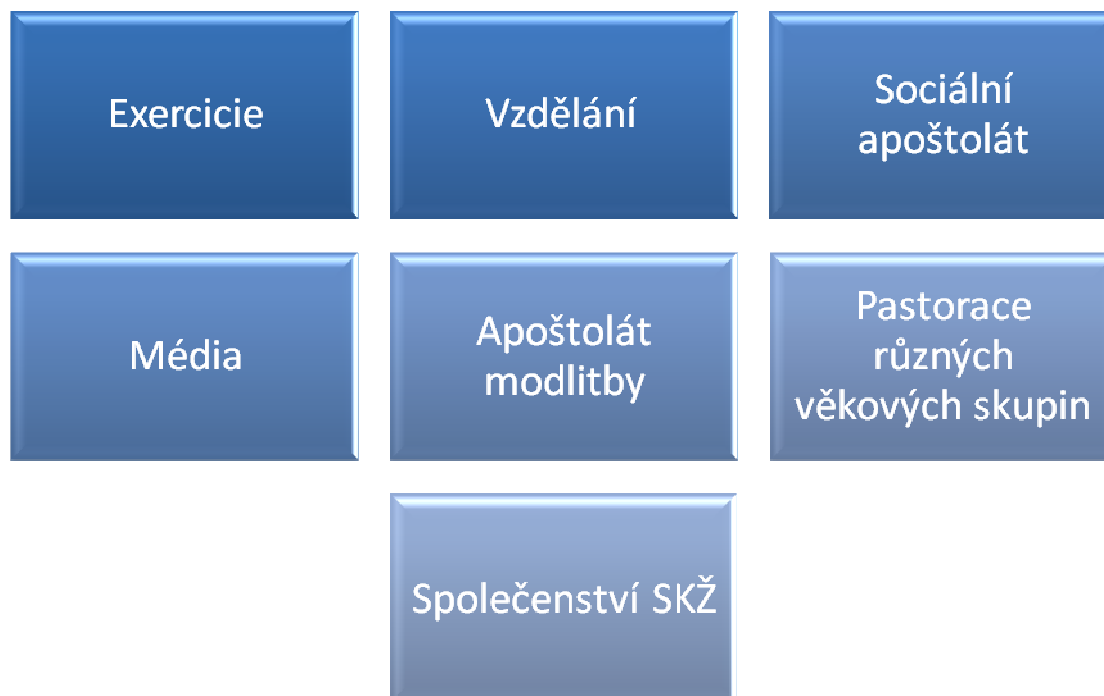
- osoby, které jsou Tovaryšstvu více zavázány

Podobné ladění má pak i dekret **Jezuité a postavení ženy v církvi a v občanském životě**, ve kterém jsou jezuité vyzýváni naslouchat hlasu žen a podporovat jejich úlohu v církvi.

Posledních 5 dekretů se postupně zabývá médií, intelektuální dimenzí jezuitských služeb, universitním životem, vzděláváním, farní službou a ekologií.

Všechny priority se svým způsobem odráží také v pastoraci jezuitů v Čechách. Více či méně se daří naplnit určité oblasti – exercicie, média, vzdělávání, univerzitní život, farní služba. Jiné cíle Tovaryšstva se české provincii nedaří naplňovat. Jedním z důvodů je nedostatek členů české provincie. Pro určité oblasti nemá česká provincie odborníky, např. v oblasti ekologie. Dalším důvodem je i strach pustit se do díla, jehož výsledek je nejistý a pro které není v české společnosti pochopení, tím jsou lidská práva. Česká provincie čelí i problému komunikace uvnitř řádu, mezi jednotlivými členy. Je zde mnoho odlišných názorů na to, co má Tovaryšstvo dělat a jak. Ozývá se mnoho hlasů na otázku „*Jak by se to mělo dělat*“, ale málo vůle hledat cestu k vzájemné komunikaci. Chybí ucelená vize, která by vycházela ze spirituality řádu, navázala na historická fakta a potřeby Čech a Moravy, vycházela z nových studií o církvi a jejích pastoračních potřebách na začátku nového milénia, a co více, se kterou by se sjednotili všichni členové české provincie. Aby taková vize mohla vzniknout, je potřeba reflexe toho, co již bylo uděláno, jak to bylo uděláno, a co to přineslo či nepřineslo. Naplno využít své spirituality. Probudit cit pro jednotu Tovaryšstva jako světového řádu. Jezuité v Čechách se málo orientují na střední generaci, inteligenci. I když působí na vysokých školách, chybí pak následná komunikace s těmi, kteří studia ukončí. Jezuité nevychovávali spolupracovníky z řad laiků. V době, kdy církev hledá svoji budoucnost, a určitým způsobem ji nachází v širší spolupráci s laiky, čeští jezuité neustále váhají změnit svůj způsob života, a otevřít se více jiným názorům a použít jiné nápady, myšlenky atd.

6. PASTORAČNÍ AKTIVITY TOVARYŠSTVA V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

6.1 EXERCICIE

Jezuité spravují pouze dva exerciční domy a to Českém Těšíně a Kolíně. Ostatní domy, jako jsou Hostýn či Velehrad, jsou pod správou jiného subjektu.

Nejde ani tak o ignaciánské cvičení v pravém slova smyslu, ale o jednodenní či víkendovou duchovní obnovu. V těchto exercičních domech se konají exercicie pro různé věkové skupiny, stejně tak i pro skupiny s určitým zaměřením, či jde o exercicie tematické – vysokoškoláci, ekumenické exercicie, rekolekce pro dívky, víkendová duchovní obnovu, duchovní cvičení pro seniory atd. V Českém Těšíně a v Kolíně jsou cvičení povětšinou vedena jezuitu. V exercičních domech na Hostýně a Velehradě jsou jezuité zváni k dávání exercicií.

Duchovní cvičení jsou velice důležitým nástrojem k pochopení lidského nitra, pochopení sebe samého, vztahu k Bohu i okolního světa. V době konzumního života

a silných ateistických tendencí ve společnosti, nepochopení člověka člověkem, rozvrácených rodin, domácího násilí, jsou exercicie důležitým prostředkem pochopení sebe sama, své úlohy ve světě, na pracovišti, v rodině, k pochopení své životní cesty. Je pravda, že duchovní cvičení nejsou lékem na vše, ale mohou pomoci člověku objevit vlastní nedostatky i silné stránky, najít pravdivý či pravdivější vztah k Bohu, ke světu, lidem i sobě sama, změnit systém hodnot, uspořádat nově život a vykročit novým směrem.

Metodu a vedení duchovních cvičení popsal sv. Ignác ve svých poznámkách k Duchovním cvičením. *„Kdo podává jinému způsob a návod, jak má rozjímat nebo nazírat, musí věrně vysvětlit událost toho rozjímání nebo nazírání tak, že projde body jenom krátkým nebo shrnujícím vysvětlením“.*²⁰ Člověk rozjímá nebo nahlíží biblické texty, které jsou záměrně vybírány podle určitého cíle exercicií. Používá přitom představivosti a pocitů, které pak nahlíží s pomocí exercitátora a hledá v nich odpověď na toto nahlížení. Duchovní cvičení jsou dobrým nástrojem pochopení sebe sama a svého vztahu k Bohu i ke svému okolí. Ignaciánská duchovní cvičení jsou u nás populární hlavně mezi studenty středních a vysokých škol, jáhny, či členy třetích řádů, např. dominikánů a františkánů.

Existují různé formy dávání duchovních cvičení, která se nejen liší svou délkou a zaměřením, ale i způsobem realizace. Jezuité již tři roky spolupracují s akademickou farností u Nejsvětějšího Salvátora v Praze a s pomocí se sestrami z Karmelu Edith Stein nabízejí v Kolíně duchovní kurzy různého druhu i individuální duchovní cvičení. *„Vedle klasických exercicií se dávaly i exercicie filmové, hudební, exercicie typu □ahana či kontemplativní. Hudební exercicie se již nenabízejí, protože jejich působení nebylo jednoznačné. Páter Václav Umlauf vytváří tzv. internetový exerciční dům, v němž dává exercicie prostřednictvím internetu. Prozatím se jich zúčastnilo cca 8 až 10 lidí ročně, ale projekt by v budoucnu mohl běžet i na evropské úrovni*

²⁰ Sv. Ignác z Loyoly: Duchovní cvičení. Řím-Praha: Societas Iesu, 1990, Druhá poznámka, str. 7

*v různých jazycích. Exercicie dáváme i nekatolíkům. Poptávka převyšuje možnosti Tovaryšstva. Opět se snažíme získávat zkušenosti ze zahraničí.*²¹

6.2 VZDĚLÁNÍ

Působení jezuitů na středních a vysokých školách není v Čechách tak hojné, jak tomu bylo v minulosti, anebo jako je tomu v jiných zemích světa. Např. v Bolívii či v Indii patří jezuitské školy k nejprestižnějším školám v zemi.

V Čechách působili jezuité na biskupských gymnáziích na Velehradě, Praze, Bohosudově a v Brně. Po roce 1990 na **Arcibiskupském gymnáziu v Praze** jezuité pouze vypomáhali a nebyli součástí učitelského sboru. Původní jezuitské gymnázium v Bubenči se v roce 1947 přestěhovalo do **Bohosudova** zásluhou P. Josefa Cukra. Gymnázium se znovuotevřelo v roce 1993 jako gymnázium litoměřické diecéze.

Velehradské gymnázium bylo v roce 1938 změněno v celém rozsahu na "**Řádové československé gymnázium Papežské koleje Tovaryšstva Ježíšova na Velehradě**". Gymnázium mělo obrovskou prestiž. V roce 1950 byl areál převzat státní mocí a gymnázium s internátem zrušeno. Velehradské gymnázium bylo vráceno olomouckému Arcibiskupství v roce 1990, ale Stojanovo gymnázium, které bylo otevřeno v roce 2004, nemá s původním gymnáziem nic společného. V roce 2005 a 2006 zde vykonával svou „magisterku“ scholastik Robert Svatoň, což byl jediný jezuita, který na Stojanově gymnáziu doposud vyučoval.

Jezuité přicházejí na **brněnské biskupské gymnázium** v roce 1991 a tři otcové začínají vyučovat náboženství. Vedle výuky náboženství byl P. P. Přádka jmenován též spirituálem gymnázia a P. V. Suchý dostal na starost sestry františkanky na Grohově ulici. V roce 1996 se spirituálem stává P. Jan Blecha, kterého roku 2004 na rok vystřídal P. Tomáš Pavlů. V roce 2005 jezuité odcházejí z brněnského biskupského gymnázia.

V současné době jezuité na středních školách nepůsobí. Jaký byl důvod odchodu? Podle provinciála P. Františka Hylmara je největším důvodem odchodu jezuitů ze

²¹ Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

středních škol, odchod lidí z řádu: „*Je to otázka i pro nás samotné. Udělali jsme mnoho pokusů se na gymnázia vrátit – v minulosti to bylo Arcibiskupské gymnázium v Praze, gymnázia v Bohosudově, v Brně, na Velehradě – ale v současnosti na nich lidi nemáme. Problémem je hlavně odchod lidí z řádu. Způsob řeholního života je obtížný a mnoho lidí jej neuneslo. Vstupovalo se do řádu s určitými představami, nadějemi a touhami vzbuzenými dobou, ale pak chyběla vytrvalost v realizaci*“.²²

Jezuité jsou pak akademicky činní na univerzitách v Olomouci a v Praze. U příležitosti 450. výročí příchodu jezuitského řádu do Prahy a 450. výročí úmrtí sv. Ignáce z Loyoly se pražská Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy zasloužila o přiblížení života jezuitů spolupřátáním mezinárodní vědecké konference **BOHEMIA JESUITICA 1556–2006** – Jezuité v Českých zemích, která se konala ve dnech 25– 27. dubna 2006.

Konference se konala pod vedením P. L. Armbrustera SJ, M. Horyny za Katolickou teologickou fakultu, a provinciála P. F. Hylmara SJ za českou provincii Tovaryšstva Ježíšova. Na konferenci vystoupilo 109 referentů z 13 evropských zemí, z Kanady, USA a Austrálie. Příspěvky byly rozděleny do sedmi sekcí: Ignác z Loyoly a jeho spiritualita, Dějiny Tovaryšstva a univerzita, Filosofie a teologie, Literatura a rétorika, Divadlo, Hudba a Výtvarné umění. Konference byla dobrou příležitostí k setkání a k výměně zkušeností badatelů z mnoha zemí. Organizátoři konference vytvořili vlastní webové stránky konference, připravili vícejazyčný Sborník abstraktů a dalších konferenčních materiálů a s Karmelitánským nakladatelstvím i dva knižní průvodce chrámem sv. Ignáce a Nejsvětějšího Salvátora v Praze, každý ve třech jazykových variantách. Připravuje se sedmidílný seriál „**Tovaryšstvo mezi věky**“, který vychází z referátů jednotlivých účastníků a sborník.

Doprovodnou akcí tohoto jubilea se v nově zrekonstruované galerii Klementinum, stala i výstava týkající se příchodu řádu do Čech konaná od 25. dubna do 15. června 2006 s názvem „**Jezuité a Klementinum**“.

Zájem široké veřejnosti byl poměrně velký alespoň, co se týče výstavy v Klementinu, kterou shlédlo cca 5000 návštěvníků. Samotná konference byla více navštěvována

²² Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

lidmi, kteří měli zájem o jezuitskou historii i samotný život jezuitů v Čechách. Na tuto akci navázala v dubnu roku 2006 i další výstava pod názvem **Barokní jezuitské Klatovy**, jejíž pokračování se bude konat i v roce 2008 opět v Klatovech.

6.2.1 CENTRUM ALETTI – ROMA OLOMOUC

Zakládací listinou jezuitského generála Petra-Hanse Kolvenbacha bylo 14. září 1996 zřízeno Centrum Aletti Velehrad-Roma se sídlem v Olomouci. Duchovním otcem tohoto projektu byl kardinál Tomáš Špidlík.

Hlavní cíle Centra Aletti:²³

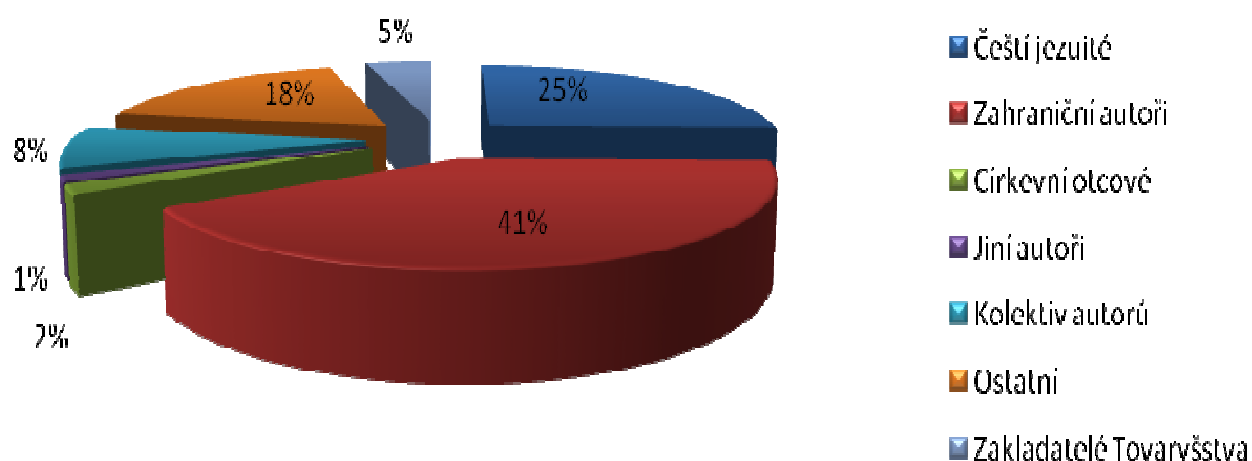
1. Společný život v duchu ignaciánského řeholního charismatu.
2. Společné programy s Centrem Aletti v Římě.
3. Formace týmu a spolupracovníků Centra Aletti.
4. Duchovní obnovy (víkendové formační přednášky; rekolekce).
5. Exerciční činnost (osobně vedené exercicie, exercicie "všedního dne" a jiné typy exercicií).
6. Ucelené stipendijní pobyty pozvaných studentů doktorských studijních programů.
7. Krátkodobé studijní a badatelské pobyty pozvaných hostů.
8. Tematické konference, odborné semináře, kurzy a ostatní přednášková činnost.
9. Vlastní teologická rešerše a spolupráce s výzkumným záměrem CMTF UP Olomouc "Jednotná Evropa".
10. Oborová komunikace s přednášejícími Tovaryšstva Ježíšova ve světě.
11. Spolupráce a účast na programech církevních, akademických a ostatních institucí.
12. Typizované úkoly pro Českou provincii SJ.
13. Spolupráce s umělci (vernisaže, přednášky...atd.).
14. Garance a oborová profilace knihovny Centra Aletti.

²³ Činnost centra Aletti, <http://www.aletti.cz/index.php?zobraz=aletti&file=cinnost>

15. Koncepce a garance vydavatelské činnosti nakladatelství "Refugium" (vytváření jeho edičního plánu...atd.).

Centrum Aletti je jakousi jezuitskou „chloubou“ v Čechách. Intenzivně spolupracuje ve své činnosti mateřským centrem v Římě. Je dobře známo na vysokoškolské půdě, ale méně pak v laickém světě, což Centru ubírá mnoho z jeho důležitosti na úrovni mezi-náboženského dialogu. Pokud se někdo chce seznámit s prací Centra, může navštívit i webové stránky, které jsou však velmi nedokonalé a nepostihují ani z malé části vědeckou činnost Centra Aletti²⁴.

Rozložení vydávaných knih vydavatelstvím Refugium Velehrad-Roma

Vedle centra Aletti ještě existuje vydavatelská činnost nakladatelství Refugium. Vzniklo jako součást Centra Aletti v roce 1995. Nabízí především díla autorů, kteří jednak reflektují ignaciánskou tradici anebo přinášejí a zprostředkovávají tradice Západu a Východu. Celkem vydalo 185 děl. Jedním z nejčastěji vydávaných autorů je kardinál Tomáš Špidlík. Nakladatelství Refugium přináší na český trh knihy, které by se tu asi nikdy neobjevily. Zajímavé jsou knihy církevních otců Východu, i pohled filozofů a teologů Východu na teologické, christologické, liturgické a jiné otázky.

²⁴ www.aletti.cz

Nakladatelství provozuje také internetový obchod, kde nabízí mnoho výhod a člověk má možnost se v klidu rozhodnout pro určitou knížku a následně si ji objednat. Tento způsob prodeje je v současné době velmi moderní a v mnoha ohledech praktický, např. nižší cenou knihy.

Centrum Aletti se také pokouší obnovit odkaz cyrilometodějské tradice pro církve v Čechách a na Moravě. P. Pavel Ambros ve své knize „*Kam směřuje česká katolická církev*“ poukazuje na duchovní prvky křesťanského Východu, které odpovídají současným potřebám české kultury.

V roce 1996 se také uskutečnilo setkání bohoslovců východní a střední Evropy na Velehradě za účelem studia a vzájemného setkání Východu a Západu.

6.2.2 NOVÝ PROJEKT – ŠKOLA NATIVITY

První škola tohoto typu byla zřízena v roce 1971 v New Yorku v USA. Studium nabízí ucelený program, který integruje osobní, morální, duchovní, intelektuální, sociální a fyzické předpoklady žáků. Vzdělávací koncepce je založena na křesťanských hodnotách, ale do školy jsou přijímány i děti jiných křesťanských vyznání či děti z nevěřících rodin. Cílem těchto škol je dát vyniknout nadaným studentům ze sociálně slabých rodin. Vzdělání je nadstandardní, ale také velice náročné. Nativity je odpovědí na finanční, kulturní, rasové a náboženské problémy v městském prostředí. Jde o pokus jezuitů obnovit působení Tovaryšstva na středních školách.

Duchovním otcem tohoto projektu v Čechách je jezuita Josef Horehled'. Nejdříve se jezuité pokoušeli školu zřídit v Ústí nad Labem. Jednání s představiteli města však nevedlo k cíli, a proto jezuité začali jednat se zástupci města Děčín, kde má Tovaryšstvo i historicky silnější pozici.

Škola by měla mít silný sociální aspekt díky preferenci nadaných dětí ze sociálně slabších rodin. Škola by také měla přinést svědectví o ignaciánském výchovném přístupu. Určité obtíže vidím v tom, že jezuité budou mít z počátku problém s managementem školy, např. s náborem pedagogů. Pedagogové by měli mít určitou ignaciánskou formaci. Jednou z otázek je také, jak jezuité zvládnou zajištění chodu

např. družin, jídelny. Bude tam internát? Kolik žáků? Kolik vyučujících? Co se bude učit a jak? Protože půjde o soukromou školu, bude nutné stanovit výši školného podle skutečných potřeb školy, studentů a rodičů. Kde na to právě děti ze sociálně slabých rodin vezmou? Nevím, do jaké míry jezuité budou a mohou dotovat takovou střední školu; jakou měrou přispěje stát a rodiče. Další otázkou budou platové podmínky učitelů a všech, kteří se budou na chodu školy podílet – studijní oddělení, ekonomické oddělení, údržba atd. Otázek je mnoho. Je pravdou, že řád jako takový má zkušenosti s vedením středních a vysokých škol ve světě, ale není jasné, zda jezuité v Čechách jsou schopni převzít tyto zkušenosti a přenést je do českého prostředí. Na druhou stranu je to pokus jezuitů dělat to, co opravdu chtějí a co po nich pouze nechce nějaký diecézní biskup či potřeby české církve. Takovéto projekty Tovaryšstvo velice potřebuje.

6.2.3 PASTORACE STUDENTŮ NA VYSOKOŠKOLSKÉ PŮDĚ

Jednou z nejdůležitějších pastoračních oblastí Tovaryšstva je duchovní péče o vysokoškolské studenty v Olomouci a v Brně, která jim byla svěřena představiteli obou diecézí. V Praze pak jezuité spolupracují s akademickou farností Nejsvětějšího Salvátora a spolupracují také s Vysokoškolským katolickým hnutím. Společně se zastupiteli těchto institucí organizují nejen duchovní život akademické obce, ale také kulturní, společenské a jiné akce.

Začátky Vysokoškolského katolického hnutí spadají do roku 1990. Od té doby podporuje setkávání a práci převážně vysokoškolských studentů. Organizuje přednášky, semináře, kulturní, společenské, charitativní a jiné akce. Členy hnutí mohou být osoby starší 18 let bez ohledu na vyznání. Vysokoškoláci jsou jezuitu připravováni na přijetí svátostí. Při přípravě na přijetí svátostí jsou setkání doplněna několika společnými víkendovými výjezdy, během nichž je více času se vzájemně lépe poznat a společně sdílet svoji víru. Studenti pravidelně slaví mše svaté a chodí ke svátostem.

Místem setkávání brněnských vysokoškoláků je **Studentské centrum** v rezidenci Tovaryšstva na ulici Kozí 8. V současné době má pastoraaci studentů v Brně na

starosti P. Josef Stuchlý. Vysokoškolské katolické hnutí provozuje své webové stránky²⁵, které přinášejí mnoho informací.

V roce 1993 přišel z Innsbrucku do Olomouce Michal Altrichter, který začal přednášet filosofii na teologické fakultě, stal se rektorem kostela Panny Marie Sněžné a studentským kaplanem. Tím se začala systematizovat duchovní správa vysokoškoláků v Olomouci. Olomoučtí studenti mohou využít i Studentský klub v Centru Aletti na Křížkovského ul. č. 2, kde probíhají setkání studentů či různých společenství a besedy. Jednou za týden se zde schází studentská schola k nácviu písní. Vysokoškolským kaplanem v Olomouci je P. Pavel Bačo. Stejně jako brněnští vysokoškoláci, tak i studenti v Olomouci spravují své internetové stránky, na kterých informují o svých aktivitách.²⁶

Důležitým prvkem pastorace je také to, že studenti přicházejí do klubů, které sídlí v jezuitských budovách a tak mají bezprostřední možnost seznámit se s činností Tovaryšstva a komunitním prostředím. Mají možnost poznat ignaciánskou spiritualitu a využít možnosti duchovních cvičení. Významnou roli hrají víkendová setkání studentů. Kromě společenské události jde o událost pastorační. Na druhou stranu chybí aktivnější zájem jezuitů o sdílení ignaciánské spirituality a formace. Jezuité by mohli využít tohoto působení na vysokoškolské půdě pro formaci svých potencionálních spolupracovníků. Mohli by využít odbornost studentů pro své projekty jakým je např. bulletin Jezuité, či účast studentů na sociálních, humanitárních, ekologických projektech Tovaryšstva ve světě, a tím rozšířit své možnosti nezávisle na počtu jezuitů či ekonomických podmínkách. Pro studenty by mohlo jít o dobrou praxi, kterou využijí nejen ve škole, ale i v běžném životě. Nemuselo by to vše záviset na jednom člověku, ale mohou se vytvořit pracovní skupiny ze studentů po určité ignaciánské formaci. Ti by dále byli koordinováni jezuitou. Bohužel, k tomu se jezuité prozatím neodvážili.

Kromě těchto center v Brně a Olomouci, která jsou duchovně vedena jezuitou, existují ještě organizace, která jsou jezuitou podporována:

²⁵ www.katolik.cz/vkhbrno

²⁶ www.katolik.cz/vkhol/vkh.htm

- Akademická farnost u Nejsvětějšího Salvátora²⁷
- Vysokoškolské katolické hnutí Praha²⁸
- Vysokoškolské katolické hnutí Česká republika²⁹

Vedle těchto dlouhodobých projektů duchovní služby existují ještě projekty, které jsou buď to jednorázové – **MAGIS**, anebo se uskutečňují jednou po několika letech – **Studentský Velehrad**.

6.2.4 MAGIS

Slovo MAGIS pochází z latiny a znamená „více“. V ignaciánské spiritualitě je toto slovo použito v Duchovních cvičení sv. Ignáce: Co ještě více mohu udělat pro Krista?³⁰

V roce 2005, v týdnu, jenž předcházel Světový den mládeže, přišli jezuité a jejich spolupracovníci pro mladé z různých koutů světa s programem „MAGIS“ v podobě pěších poutí, tvořivých, sociálních a jiných experimentů, konaného v Kolíně nad Rýnem. Z České republiky se tohoto projektu účastnilo 50 mladých věřících. O rok později k 450. výročí narození sv. Ignáce uskutečnilo Tovaryšstvo obdobný program v Manrese. Ze samotného programu vycházely další aktivity. Většinou šlo o projekty týkající se migrantů, náboženského dialogu, sociálních experimentů atd. V průběhu dne se účastníci poutě modlili a slavili mši svatou.

V roce 2008 se bude konat MAGIS v Sydney³¹. V České republice je kontaktní osobou P. Pavel Bačo.

MAGIS pomáhá zúčastněným duchovně i intelektuálně připravit se na velká setkání typu celosvětového setkání mládeže s papežem. Jezuité využili této možnosti pastorační i při oslavách výročí narození sv. Ignáce, kdy tímto způsobem poukázali na spojení Tovaryšstva se svými kořeny, zvláště pak na odkaz sv. Ignáce.

²⁷ salvator.apha.cz

²⁸ praha.vkhcr.org

²⁹ www.vkhcr.org

³⁰ <http://www2.creighton.edu/magis/>

³¹ <http://www.magis08.org/index.cfm?home=1>

Tento projekt je prozatím znám jen na vysokoškolské půdě a zúčastňuje se ho malý počet lidí. Projekt svým zaměřením a náplní však může oslovit větší počet studentů a měl by být proto více propagován, a měla by být zdůrazňována výjimečnost projektu i to, že jde o projekt Tovaryšstva.

6.2.5 STUDENTSKÝ VELEHRAD

Všechna tato setkání mají za cíl ukázat mladým lidem určité problémy společnosti či poukázat na něco, o čem si lidé myslí, že se jich to netýká. Akce je připravovaná Vysokoškolským katolickým hnutím ve spolupráci s jezuitou. Setkávají se studenti z celé republiky s osobnostmi katolického, společenského a kulturního života.

Studentský Velehrad se koná jednou za dva roky na Velehradě. Tradice sahá již do roku 1990. Setkání je víkendové a předchází mu několikadenní pěší pouť. Každé setkání má určité téma, na základě kterého se vybírá i skladba přednášejících. Účastníci se mohou rozhodnout pro různé aktivity, přednášky, semináře atd. Víkend je rozdělen do přednáškových bloků, které se navzájem překrývají, a tak má účastník možnost vybrat si pouze to, co ho opravdu zajímá. Např. rok 2002 byl zaměřen na misie. Tématem roku 2004 se stal dialog. Poslední ročník se uskutečnil v roce 2006 a jeho tématem byla identita – pořady, přednášky a besedy řešily otázky identity mladých lidí ve vztahu k Bohu, k církvi, v mezilidských a partnerských vztazích.

Akce by mohla mít daleko větší účast studentů, pokud by byla jak ze strany jezuitů, tak ze strany vysokoškolského hnutí aktivnější propagace setkání. Chybí důraz na farnosti.

Vše se odehrává pouze na akademické půdě. Je spousta mladých lidí žijících ve farnostech, kteří o Studentském Velehradu nevědí vůbec nic. Je dobré připravit pár plakátů, využít rádia Proglas k malému rozhovoru s organizátory atd. Jezuitské webové stránky by měly o těchto akcích informovat a neodkazovat pouze na webové stránky vysokoškolského katolického hnutí.

Jezuité se vůbec nesnaží poukázat na svou nejdůležitější pastorační činnost (pastorace studentů) systematicky a strukturálně. Taková ta odpověď: „... *My to tam*

máme, ale je to potřeba najít...“ je špatná odpověď. Měl by to být hlavně zájem jezuitů dobře a fundovaně informovat o svých aktivitách a komentovat tyto aktivity. Chybí reflexe, a tedy poučení se z chyb. Chybí ohlasy po skončení akce: nějaký článek v novinách, rozhovor v rádiu atd.

6.3 SOCIÁLNÍ APOŠTOLÁT

34. Generální kongregace poukázala na důležitost sociální, charitativní a humanitární práce. Jezuité pracující v sociálním apoštolátu jsou velice různorodou skupinou lidí; jsou to např. lidé pracující s uprchlíky a migranty (Jesuit Refugee Service), ve společenských vědách (European Jesuits in Social Sciences), v Sekretariátu pro sociální spravedlnost (Social Justice Secretariat), nebo ti, kteří sdílejí život s chudými lidmi v okrajových čtvrtích velkoměst a jež navazují na tradici dělnických kněží (Les Jésuites en monde populaire). Sociální apoštolát není v současné době prioritou české provincie. Důvodů je hned několik – málo členů, ekonomické limity, odbornost, přesycený trh se sociálními projekty v ČR. Přes to však existuje několik projektů.

6.3.1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA

Po dlouhé a nedobrovolné zkušenosti jezuitů s vězeňským prostředím, se úsilí několika z nich zaměřilo na pastoraci a pomoc vězňům. Vězeňské službě se věnoval především P. František Lízna, který pracoval jako duchovní ve věznici Mírov a spravoval faru ve Vyšehorkách u Mohelnice. Patřil mezi politické vězně a nikdy v době komunismu nedostal souhlas k duchovní činnosti. Tovaryštvem mu byla svěřena péče o sociální apoštolát. Prioritou jeho apoštolátu bylo od roku 1990 vězenství – katecheze, duchovní služba ve věznici, dopisování si s vězni, materiální pomoc. V současné době ve věznici Mírov již nepracuje a slouží jen mše svaté v obci Mírov.

Sociálnímu apoštolátu se věnuje brněnský jezuita P. Pevný SJ, který pravidelně dochází do brněnských nemocnic a vězení.

P. F. Lízna SJ i otec Pevný se však potýkají se zdravotními potížemi a jejich věk a nemoci jim v blízké době nedovolí aktivně se podílet na tomto díle. Chybí zde mladší

generace jezuitů, která by se tomuto poslání Tovaryšstva věnovala dále. Chybí zde mladší generace, která by o sociální problematiku měla zájem. Určitým způsobem se na této skutečnosti podílí i přestěhování jezuitského noviciátu na Slovensko. V době noviciátu v Kolíně se mladí novicové zapojovali do sociálních a zdravotních projektů, které patřily k jejich formaci. V současné době se čeští novicové podílí na podobných projektech na Slovensku. Přítomnost noviců v nemocnicích byla i dobrou příležitostí jezuitů přiblížit svoji spiritualitu běžným lidem. Mnoho nemocných lidí si tak uvědomilo existenci Tovaryšstva i jejich přítomnost blízko potřebných. Určitý sociální podtext má i připravovaná škola Nativity, jež byla zmíněna výše.

Tovaryšstvo má i své humanitární a dobrovolnické organizace, ve kterých však česká provincie nemá aktivní účast ani zástupce. Organizace jako **Jesuit Refugee Service** nebo **Jesuit European Volunteers** nejsou pro českou provincii prioritou, a čeští jezuité pouze udržují aktivní kontakt. Jak už však bylo uvedeno výše, jezuité v Čechách a na Moravě nemají zájem vytvořit další charitativní organizaci. Na druhou stranu se opět dostáváme k tématu laických spolupracovníků. V Evropě má velký význam tzv. farní charita. U nás je k vytvoření farní charity potřeba registrace a právní subjektivita. Na druhou stranu, pomíneme-li administrativní problémy, je farní charita nenáročná na chod. O administrativu se může postarat jakýkoliv člověk v důchodovém věku, a nemusí se vytvářet megalomanské projekty. Stačilo by jednou za čas udělat nějakou sbírku šatů anebo čehokoliv jiného a vhodným způsobem ji odeslat např. do misí. Čeští jezuité mají pořád představu, že musí jít o něco velkého, s velkým rozpočtem, s mnoha pracovníky, ale realita může být zcela jednoduchá. Jezuité by měli využívat své bohaté zkušenosti ze svého působení v zahraničí a nebát se je realizovat v českém prostředí.

6.3.2 PRACOVNÍ VÝJEZDY

Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova již léta organizuje pracovní výjezdy dobrovolníků, především z řad středoškolských a vysokoškolských studentů do zemí, které byly postiženy válkou či chudobou. Náplní těchto pracovních výjezdů jsou vedle těžké fyzické práce na stavbách a rekonstrukcích domů i duchovní obnova účastníků.

Po pomoci válkou poničené Bosně a Hercegovině a Chorvatsku se činnost přesunula do chudé horské oblasti na Podkarpatské Rusi. První výjezd se uskutečnil v r. 2000, a zúčastnila se ho jedenáctičlenná skupina dobrovolníků a jezuitů. V roce 2001 se uskutečnily 2 takové výjezdy v období srpna a září. V létě 2002 pracovaly dvě skupiny, jedna v Mukačevu a druhá v Ust'-Čórnej. Tyto výjezdy se připravují každý rok a garantem tohoto projektu je bratr Václav Dlapka.

Těmito projekty se česká provincie připojuje k misijním úkolům Tovaryšstva. Projekt je kromě jiného dobrou příležitostí pro jezuity přiblížit mladým mužům svou spiritualitu a odkaz sv. Ignáce. Pro účastníky experimentu jde o zajímavou zkušenost a ti, kteří se projektu zúčastňují poprvé, zjišťují, že jezuité dovedou i fyzicky pracovat. Odbourává se tím jakési tabu o tajemném životě jezuitů i duchovního stavu jako takového. Už nejde jen o svaté osoby v černém rouchu, ale skutečné lidi, mající stejné potřeby a dovednosti jako ostatní.

6.4 MÉDIA

6.4.1 RÁDIO VATIKÁN³²

Rádio Vatikán je důležitým nástrojem Svatého stolce pro živý kontakt s věřícími na celém světě. Rádio Vatikán přináší pro české posluchače informace o papeži a jeho aktivitách, stejně tak i jeho proslovy, všeobecné zprávy ze světa, rozhovory se zajímavými lidmi, recenze, proslovy zajímavých osobností atd. V současné době je vedením české sekce pověřen P. Milan Glaser. Rádio Vatikán spolupracuje s tiskovým střediskem České biskupské konference, je v kontaktu s dopisovateli ze zahraničí i z České republiky, s mluvčími jednotlivých biskupství, s duchovními osobnostmi, s tiskovým oddělením Sdružení Česká katolická charita, s odborníky nejrůznějších oblastí a s několika českými křesťanskými servery.

Mnoho bývalých redaktorů rádia Vatikán, jako např. P. Jan Adamík anebo P. Vladimír Málek, spolupracuje i s českou televizí při moderování živých televizních přenosů z Vatikánu nebo jiných význačných katolických akcí.

Mnoho posluchačů nevyužívá možnosti poslouchat rádio Vatikán na jeho vysílacích vlnách, ale prostřednictvím vysílání rádia Proglas, které každodenně přináší reprízu vysílání rádia Vatikán. I díky rádiu Proglas je sledovanost vysílání rádia Vatikán velmi dobrá.

Českým jezuitům by možná také prospělo, kdyby měli svoje vlastní rozhlasové studio. Nemuseli by to být pouze jezuité. Tak jako ve škole Nativity, tak i zde by se významnou měrou mohli na chodu rádia podílet laici, ale i zástupci jiných řádů a diecéze. Byl by nesmysl vysílat pouze modlitby, např. růžence a Anděl Páně. Nemuselo by jít též pouze o křesťanský ráz vysílání. Je potřeba si říci k čemu to rádio má sloužit? K Pastoraci? Vysílání zpráv? K hudební produkci? Asi všechno dohromady, ale hlavně k oslovení 70% nevěřícího obyvatelstva. Struktura vysílání by musela být zcela jiná. Více otevřená pro debatu, k dialogu, možná zaměřená na inteligenci.

Provinciál F. Hylmar k tomu řekl toto: *„Zájem by byl, ale v české provincii je na to nedostatek mladších a vyškolených jezuitů. Není to ani prioritou na nejbližší léta,*

³² <http://www.radiovaticana.cz/>

*kontakty však s médii neztratíme. Do budoucna je možno na tomto poli spolupracovat s jinými provinciemi. Příkladem jsou jezuité v Maďarsku, kteří vlastní celé televizní studio. V Polsku je jezuitům svěřena redakce náboženského vysílání veřejnoprávní televize“.*³³

Působení Petra Koláře v Radě pro rozhlasové a televizní vysílání či jeho činnost v Českém rozhlasu Regina byli obrovským dílem a jednou z cest pastorační činnosti českých jezuitů v Čechách. Práce české sekce rádia Vatikán je svázána se Svatým stolicem a jako taková slouží papeži k jeho pastoraci a styku s veřejností na celém světě.

Pokud bychom neuvažovali o samostatných jezuitských mediálních projektech, tak by jezuité mohli využít spolupráci s televizí NOE či s rádiem Proglas, kde by si mohli vydobýt např. jednu vysílací hodinu. Nemuselo by to být denně, stačilo by klidně jednou za měsíc. Co by mohli vysílat? Spiritualita, školství, jejich komunitní život, osobnosti, mezináboženský dialog atd.: to jsou možná témata, ale věřím tomu, že jezuitům není třeba radit, co by měli vysílat. Mají bohaté zkušenosti a mnoho zkušených lidí, kteří pracovali jako redaktori v rádiu Vatikán. Otázkou je, do jaké míry oslovit jiné představitele církve, řádů či laiků. Jakým způsobem přistoupit k celému problému pastorační prostřednictvím médií. Jakou zvolit cílovou skupinu a připravit vysílací program tak, aby tato skupina byla spokojena.

6.4.2 BULLETIN JEZUITÉ

Z počátku jej připravoval jezuita P. Petr Kolář. Bulletin má svoji redakční radu a odpovědného redaktora. Každé číslo má 3500 výtisků. Bulletin vycházel šestkrát do roka a od roku 2007 pouze čtyřikrát. Proč se tomu tak stalo? Jde především o personální důvody, které jezuitu donutily vydávat bulletin pouze čtyřikrát ročně. Tento čtvrtletník je rozdělen do několika sekcí – úvodní slovo, spiritualita, z naší provincie atd., a přináší zprávy ze života Tovaryšstva u nás i v zahraničí, výňatky ze života sv. Ignáce, z jeho spisů, z Konstitucí, ohlasy na různé průzkumy veřejného mínění, recenze knih, úmysly apoštolátu modlitby, rozhovory.

³³ Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

Bulletin patří k důležitým pastoračním nástrojům české provincie. Bulletin je bezplatný a jezuité ho zasílají zdarma všem zájemcům. Chybí zde určitým způsobem jakási sebekritika. Články jsou zajímavé, ale někdy vyznívají jako „dopis domů“. Hodnotnější jsou rozhovory, kde mnozí jezuité prezentují i svoji vizi do budoucna. V posledních letech má bulletin pěknou grafickou úpravu i díky dobrým fotografiím Petra Havlíčka a Petra Vacíka.

Je škoda, že se bulletin začal vydávat jen čtyřikrát ročně. Určitým východiskem z nouze by mohla být i spolupráce jezuitů s laiky, například studenty žurnalistiky na přípravě bulletinu. Pravděpodobně by to pro jezuitu znamenalo vybudovat zcela jinou organizaci práce s ekonomickým zázemím, ale po určitých počátečních nesnázích by tato spolupráce mohla slavit úspěch.

6.4.3 INTERNET

Internetové stránky Tovaryšstva nabízejí ucelený pohled na Tovaryšstvo v Čechách, jeho aktivity, informace o připravovaných akcích, online rozhovory, články, recenze knih, odkazují na další webové stránky související se životem jezuitů ve světě. Kromě hlavních stránek Tovaryšstva existují stránky věnované aktivitám rádia Vatikán, Centra Aletti, nakladatelství Refugium a Bulletinu Jezuité.³⁴

Internetové stránky kvalitním způsobem informují o Tovaryšstvu. Velmi dobrou věcí je i archiv, kde si zájemce může vyhledat starší články a informace. Určitým nedostatkem je to, že zde není více informací o Tovaryšstvu jako takovém. Pastorace studentů je jedna z prioritních aktivit Tovaryšstva, ale chybí zde osobní pohled na tuto práci. Místo toho je na stránce pouze upozornění na webové stránky vysokoškolských katolických hnutí.

Stránky odkazují na stránky kurie a jiných evropských provincií, nelze na těchto stránkách nalézt obecné informace o Tovaryšstvu, jako např. o struktuře Tovaryšstva. Také by tu měly být i krátké prezentace důležitých dokumentů jezuitů, jako jsou např.

³⁴ www.jesuit.cz.

Konstituce či dokumenty generálních kongregací. Záměrně mluvím o prezentacích těchto dokumentů, protože pravidla řádu (Konstituce) nejsou pro veřejnost přístupná.

6.4.4 DOKUMENTÁRNÍ PROJEKTY, NA KTERÝCH SE JEZUITÉ PODÍLELI

Mnoho z těchto dokumentů vzniklo v posledních dvou letech. Dokumenty byly vysílány českou televizí a tím byla pozitivně oslovena a informována široká veřejnost o životě jezuitů v Čechách. Jezuité v plné míře využili médií i u příležitosti 450. výročí příchodu jezuitského řádu do Prahy a 450. výročí úmrtí sv. Ignáce z Loyoly k tomu, aby prezentovali širší veřejnosti svoji spiritualitu a život v řádu. To řádu pomáhá přiblížit se více široké veřejnosti a vymanit ho ze zkreslujících představ o jezuitích založených na osobě Antonína Koniáše a spisů A. Jiráska.

NEJSME ANDĚLÉ, JEN DĚLÁME JEJICH PRÁCI – jde o dokument režiséra Otakáro M. Schmidta, který získal cenu od studentské poroty za nejlepší český populárně-naučný dokumentární snímek na 42. Mezinárodním festivalu Academia film Olomouc 2007. Snímek byl dvakrát odvysílán Českou televizí v době Vánoc 2006. Byl promítán v Brně, Olomouci, v Děčíně, Ústí nad Labem, Praze, Liberci a v Hradci Králové. Dokument s hranými prvky přináší autorský pohled na historii, spiritualitu a činnost jezuitského řádu. Tvůrci umožňují nahlédnout i do života současných členů Tovaryšstva Ježíšova a hledají odpověď na otázku, proč tento řád vždy vzbuzoval tak vyhrcované postoje. Komentář namluvil Marek Eben a hudbu k filmu složil jeho bratr David Eben. Pozornost dokumentu věnoval i Český rozhlas, který 22. prosince 2006 odvysílal telefonický rozhovor s režisérem Otakárem Schmidtem.³⁵

³⁵ Archiv Českého rozhlasu, http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=23, 22. 12. 2006.

HVOŘIT OBRAZEM – jeden z dílů cyklu Cesty víry režiséra Jiřího Stracha odvysíláný 19. listopadu 2006 přinesl myšlenky kardinála Tomáše Špidlíka v oblasti umění, zvláště pak ikonografie. Dokument se zabývá východní spiritualitou vyobrazenou v ikonách a poukázal i na práci Marka Rupnika SJ v Římě.³⁶

NÁVRAT ZE ZEMĚ VYCHÁZEJÍCÍHO SLUNCE – další z dílů cyklu Cesty víry přinesl 26. října 2006 pohled na životní cestu profesora P. Ludvíka Ambrusterera. Profesor Ambruster zde mluví o svém vstupu do řádu, životě v Japonsku a jeho návratu zpět do republiky.

LÉTA LETÍ K ANDĚLŮM – v tomto dokumentárním cyklu byl odvysílán 11. Dubna 2007 portrét jezuita Františka Lízny. V pořadu byl odvysílán i dokument o P. L. Ambrusterovi.

Tyto dokumenty, jak už bylo výše uvedeno, pomohly jezuitům, aby si vylepšili svůj image. Dokumenty představily jezuitu jako zcela normální lidi s běžnými potřebami, možnostmi, ale i dary a charismaty, např. v postavě kardinála Špidlíka. Dokument **Nejsme andělé, jen děláme jejich práci**, měl odezvu u široké veřejnosti a díky České televizi se se životem jezuitů mohlo seznámit mnoho lidí, kteří si pod pojmem jezuita do té doby nedokázali nic představit. V poslední době vznikly o jezuitě, anebo se jezuité podíleli na jejich vzniku, další dokumenty, a je tedy jasné, že předešlé filmy měly úspěch a pozitivní reakci nejen u odborníků, ale i široké veřejnosti.

³⁶ Archiv České televize, <http://www.ceskatelevize.cz/program/search.php?advanced=1&andf=HOVOŘIT%20OBRAZEM&nazvyf=1&aktualnif=1&archivf=1>, 19. 11. 2006.

6.5 APOŠTOLÁT MODLITBY

Apoštolátem modlitby jezuité nazývají cyklus společných modliteb, se společným úmyslem, a to pro každý měsíc v roce. Apoštolát modlitby všechny zúčastněné spojuje s denním životem církve, s jejími problémy a idejemi. Na každý rok a pro každý měsíc existuje nějaký úmysl. Úmysly jsou rozděleny do tří kategorií, a to na úmysl všeobecný, zaměřený na celou katolickou církev, dále na úmysl misijní – modlitba má pomoci misijnímu poslání církve; a na úmysl národní. Jezuité prezentují úmysly na každý měsíc buď to na své webové stránce³⁷ anebo prostřednictvím Bulletinu Jezuité. Každý měsíc jsou zastoupeny všechny tři úmysly.

Apoštolát modlitby ve své aktuální formě, tak jak je prezentován jezuitou, nemá hlubší pastorační význam. Chybí aktivní a osobní účast jezuitů i věřících, např. setkávání věřících jednou za měsíc v kostele a příprava modliteb různými skupinami, jednotlivci atd. Možná by se to dalo zahrnout do společné modlitby v průběhu mše svaté atd. Jezuité by se měli snažit, aby to nebylo pouze akcí jedné rezidence, ale aby šlo o cílené a programové dílo.

³⁷ http://www.jesuit.cz/aktivity/apostolat_modlitby.php

6.6 FARNÍ SLUŽBA

Jezuité se ještě zcela neodpoutali od farních povinností, i když to nepatří k jejich prioritám. Starý způsob života se velice těžce opouští hlavně starším členům Tovaryšstva. Provinciál P. F. Hylmar o tom říká toto: „*Rádi bychom založili něco nového, ale je to obtížné, protože máme stále četné závazky v duchovní správě. Bude záviset na schopnostech mladých jezuitů. Svým způsobem musíme proměnit naši tradici. V minulosti bylo působení na biskupských gymnáziích v Praze, Bohosudově a Brně jakousi zvláštní formou spolupráce Tovaryšstva s diecézemi. I na Velehradě byli jezuité v pronájmu, nepatřila jim budova. Tovaryšstvo u nás nebylo ani před rokem 1950 institucí nezávislou v rámci církve v takové míře jako v zahraničí. Prioritou českých jezuitů v Československu bylo vychovávat kněze pro diecéze. Gymnázia (vlastně malé semináře) vychovávala možné kandidáty pro semináře. Dnešní diecézní církve je sebevědomá a řády tolik nepotřebuje, anebo spíše k jiným účelům. Proměny začaly po II. vatikánském koncilu. Diecéze u nás přes všechna drastická omezení nebyly ani v době komunismu zrušeny, a jsou proto, dá-li se to tak s nadsázkou říct, před řády o 40 let napřed.*“³⁸

V současné době je jedinou jezuitskou oficiálně svěřenou farností pouze akademická farnost Panny Marie Sněžné v Olomouci, její kaplanem je P. P. Bačo. Pokud je v místě rezidence Tovaryšstva nějaká farnost, jezuité se samozřejmě starají o duchovní službu – katechezi, udílení svátostí, vyučování náboženství, setkávání různých společenství atd.

Ve farnosti Nejsvětějšího srdce Ježíšova v Českém Těšíně, která je ve správě jezuitů, je realizován projekt, který přivedl ke společnému životu několik rodin s dětmi. Projekt trvá již třetí rok. Jde o neformální společenství pěti katolických rodin, které se snaží žít podle křesťanských zásad a ignaciánské spirituality. Pro každou tuto rodinu je komunita a dům, který věnovala tomuto společenství jedna z rodin, společným místem setkávání, modlitby, adorace, přednášek a společných akcí. Podle možností se rodiny scházejí jednou týdně k modlitbě sv. růžence, první sobotu se modlí Mariánské večeradlo (s animací Fatimského apoštolátu). Ženy se scházejí

³⁸ Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

jednou za měsíc k modlitbám matek (hnutí matek, modlíci se za své děti, ale také za manžele, blízké, potřebné), mužská část společenství se v rámci možností snaží spojovat práci s modlitbou přímo při rekonstrukci komunitního domu.

Na pastoraci této komunity dohlíží jezuité. Pastoračním asistentem je zde Petr Pavelek. Pro takovéto společenství je důležité dobré spirituální vedení. Usměrnování představ společenství, nové impulsy pro spiritualitu členů, dětí, neboť všichni členové, pokud nemluvíme o matkách na mateřských dovolených, chodí do práce, mají různé potřeby, starosti, problémy, a tyto věci je nutné při setkání rozebrat, ale nedělat z toho hlavní téma setkání, které má být zaměřeno na Boha. Setkání nejsou častá a tak je nutné při setkávání udržet určitý řád a disciplínu.

Mezi další farnosti, kde se jezuité podílejí na pastoraci, patří:

- Ústí nad Labem – studenti.
- Trutnov – dobrovolná aktivita P. Rybáře, který je již v důchodu a ve farnosti pouze vypomáhá – duchovní cvičení, katecheze, příprava na svátosti, vyučování náboženství.
- Velehrad/Buchlovice
- Nejdek
- Velký Újezd
- Horšovský Týn
- Zbraslav
- Vyšehorky (P. F. Lízna, SJ)
- Kuželov
- Strážnice

6.7 SPOLEČENSTVÍ KŘESŤANSKÉHO ŽIVOTA

Vedení mariánských družin (MD) v našich zemích se jezuité ujali až několik desítek let po obnovení řádu (1814), v Praze např. r. 1879. Do r. 1950 pomáhal rozvíjet život družin v Čechách, na Moravě a ve Slezsku sekretariát mariánských družin v Praze, mj. i vydáváním časopisu **Ve službách Královny**. V r. 1946 existovalo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku na 87 místech 116 mariánských družin. R. 1950 po deportaci řeholníků z jejich domů musel ukončit svou činnost sekretariát MD v Praze u Sv. Ignáce vedený jezuitou. V následujících 40 letech nemohly MD pro náboženský útlak působit veřejně a tak některé svou činnost obnovily až po r. 1989. Po Druhém vatikánském koncilu (1962 – 1965) vyšel z řad členů MD a jezuitů podnět k tomu, aby se Mariánské družiny za účelem aggiornamenta transformovaly na takový typ společenství, který by lépe odpovídal poslání MD v dnešní době. Delegáti MD schválili na svém setkání v Římě r. 1967 všeobecné zásady, kterými by se měli řídit členové MD. Zároveň se rozhodli pro nový název: Společenství křesťanského života (SKŽ). Po více než 20 letech 3. 12. 1990 bylo pak SKŽ definitivně schváleno Papežskou radou pro laiky. Skutečností ovšem je, že mnoho družin se „netransformovalo“, i když některé přijaly určité prvky nově vzniklého SKŽ. Návaznost SKŽ na MD znovu (21. 2. 2000) potvrdil Svatý otec Jan Pavel II.

V Praze v rámci duchovní správy při kostele sv. Ignáce se schází jedna skupinka starších členů MD, které vede P. Antonín Vedral. Jde spíše o modlitební společenství. *„Model SKŽ ze Západu se u nás nedá snadno aplikovat. Ale není to plýtvání energie. Novou skupinu organizuje např. jeden nadšený člověk v Kadani. Budeme hledat i jiné formy.“*³⁹ Jak se dá vyčíst ze slov otce provinciála, skupiny SKŽ, jež by byly vedeny jezuitou, prozatím v Čechách nejsou. Mladší lidé ještě nedospěli do fáze, kdy by se měli sdružovat do nějakých společenství s cílem jednoty života a víry, a to v osobním vztahu k Ježíši Kristu s pomocí ignaciánské spirituality. Za totality jezuité – na rozdíl třeba od salesiánů a starých řádů – nevyvíjeli snahu o zapojení laiků. Salesiáni mají velké společenství salesiánských spolupracovníků, kde jsou i mladí lidé. Toto společenství patří do salesiánské rodiny, sdílí její spiritualitu a má své vlastní poslání. Tohle jezuité za totality nepěstovali, takže dnes s tím mají

³⁹ Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

problémy a bude ještě nějaký čas trvat, než nové generace k tomu najdou cestu. Spiritualita jezuitů je velmi zaměřena na jedince, ne na skupinu, masu lidí, takže o to déle to bude zřejmě trvat. Jejich šancí je využívat skutečně exercicie jako formu oslovení a možnosti získání spolupracovníků na společném díle. Navíc je tu neřešená otázka jejich vztahu k sestram SSJ, s nimiž také neumějí spolupracovat.

Pro starší generaci je, jak říká otec provinciál, západní model společenství prozatím cizí. Pak je ale otázka zda opravdu nejde o plýtvání času na skupinku několika důchodců, kteří se schází k modlitbám růžence. Nejde o to setkání, to je správně. Více jde o to, zda přítomnost P. A. Vedrala je nezbytně nutná a zda by nebylo lepší, aby se tento jezuita snažil vytvořit zcela jiný model společenství? Vždyť jezuitů není tolik, a je potřeba stanovit skutečné priority a možnosti. A opět se dostáváme k otázce a významu laiku v pastoraci. Jezuité si již dávno mohli vychovat laické spolupracovníky a tato společenství mohla být koordinována a vedena těmito laiky.

6.8 DALŠÍ PROJEKTY

6.8.1 RYTÍŘSKÉ TÁBORY

Jedním ze zvláštních projektů Tovaryšstva jsou projekty zaměřené na chlapce ve věku od 10 do 15 let. Pro ně každoročně připravují tábory oživené netradičním pojetím. Jedním z cílů těchto táborů je seznámit dospívající s ignaciánskou spiritualitou. Vždyť sám Ignác byl vojákem, který se po obrácení stal „rytířem“ pro Kristovo jméno. Chlapci se během dvou týdnů stávají rytíři bojujícími za svou čest, krále a pro chválu Boží. Tábory jsou dobrou příležitostí, aby se chlapci a jejich rodiče dozvěděli něco o jezuitách, o jejich spiritualitě, poslání, práci, životě.

V průběhu prázdnin se podaří připravit čtyři turnusy. Poslední tábory byly vedeny ve znamení středověkých rytířů. Vedoucí tábora i účastníci po dobu tábora nosí rytířský stejnokroj s dřevěným mečem. Stejně tak i stoly, židle i postele vytvářejí pocit skutečného rytířského tábora. Vedle vnějších prostředků se vždy připravuje celotáborová hra a mnoho dalších aktivit. Každý den se slaví mše svatá. Turnusy jsou připravovány podle dvou kategorií – nováčci a veteráni. Mezi veterány jsou zařazeni chlapci, kteří se tábora již jednou zúčastnili a stali se rytíři. Pro ně se chystají již náročnější úkoly. Protože mezi nimi jsou chlapci, kteří se zúčastňují tábora již po několikáté, musí se celotáborová hra neustále obměňovat. Hra většinou spočívá v boji proti „banditům“ ukrytými v lese. Pro nováčky je připravena celotáborová hra s cílem stát se rytířem. Před pasováním na rytíře mladý adept prochází devíti zkouškami, které je možné absolvovat na první, druhý, nebo třetí pokus.

7. DOSAŽENÉ CÍLE A MOŽNOSTI

Česká provincie je v oblastech vzdělání a veřejných médií neaktivnější. V Olomouci a v Brně je jezuitům svěřena duchovní péče o studenty. V Praze se stal jezuita P. L. Ambruster děkanem Katolické teologické fakulty. V Olomouci je tento úkol naplňován prostřednictvím Centra Aletti. Jezuité těmito projekty oslovují hlavně vysokoškolské studenty, ale chybí tu aktivní účast Tovaryšstva na středním stupni. Určitým způsobem se na této realitě podepsala změna situace ve společnosti; chybí personální a finanční zdroje. Návrat zpět na biskupská gymnázia je otázkou do budoucnosti. Otázka zní, zda jezuité předpokládají návrat anebo je to pro ně v současné době, kdy postrádají personální i finanční jistoty, velká zátěž, kterou se prozatím nechtějí zabývat. Následovat tradici anebo začít úplně něco nového? Odpověď se možná nachází ve výše zmiňovaném projektu školy Nativity, který pravděpodobně bude realizován v Děčíně, ale ani v samotném „táboře“ jezuitů nevládne jednota. Škola má být zaměřena na nadané studenty ze sociálně slabých rodin, zvláště pak z rodin romských. Protože však půjde o soukromou školu, není jasné, jak bude škola financována - kolik budou přispívat rodiče, kolik stát a jezuité. To je jen jedna stránka celé věci.

Čeští jezuité působili v českých médiích prostřednictvím P. Petra Koláře, který pracoval v Českém rozhlasu a byl členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Na realizaci mediálního apoštolátu se nejvíce podílí česká sekce rádia Vatikán; vydávání bulletinu Jezuité, farních zpravodajů a do roku 2001 časopisu Nový život. Všechny tyto aktivity přinášejí množství informací. Posluchači a čtenáři mají díky práci jezuitů rozmanité zprávy nejen z Čech, ale i ze světa. Přínos jednotlivců také není zanedbatelný. Pavel Ambros, Richard Čemus, Pavel Altrichter a mnozí jiní často publikují své články v Teologických listech, v Katolickém týdeníku či v jiných katolických tiskovinách u nás i v zahraničí. Dále tu byla zmíněna dlouhodobá spolupráce s Českou televizí při živých přenosech zajímavých událostí katolického života, např. z Říma. Velkým nedostatkem Centra Aletti⁴⁰ a vydavatelství Refugium⁴¹ jsou internetové stránky. Webové stránky Centra Aletti neodrážejí činnost centra.

⁴⁰ <http://www.aletti.cz/titul.html>

⁴¹ <http://www.refugium.cz/>

Nepřinášejí žádné zajímavosti o aktivitách centra, chybí aktuality, programy, komentáře k jednotlivým akcím, recenze knih vydávané vydavatelstvím Refugium, rozhovory s lektory přednášek, zahraničními hosty atd. Stránky takřka nepřinášejí nic o činnosti Centra. Naopak hlavní internetové stránky České provincie přinášejí mnoho informací o práci řádu, recenze knih, rozhovory atd. Velice dobře jsou také zpracovány odkazy na aktivity českých jezuitů v zahraničí či jiných provincií Tovaryšstva ve světě. Tyto stránky však postrádají jakousi „knihovnu“, kde by si zájemce mohl najít zajímavé dokumenty týkající se Tovaryšstva u nás i v zahraničí. Chybí zpracování statistických údajů.

Duchovní cvičení patří mezi priority Tovaryšstva. Současný životní styl běžného člověka, konzumní společnost, jiné životní priority a mnoho dalších podnětů vybízí k hledání jiných, než jen materiálních jistot. Na závěr roku 2006 čeští jezuité poprvé zpracovali statistiku exercicií, které v uplynulém roce dávali téměř pěti tisícům zájemců. Jezuité v roce 2006 v Čechách a na Moravě uspořádali celkem 272 kurzů duchovních cvičení a to nejen ve svých exercičních domech. Jako exercitátoři bylo činných 34 jezuitů. Nejvíce zájemců, přes 2700, se zúčastnilo jednodenních duchovních obnov, následuje téměř jeden tisíc těch, kteří vykonali víkendová tří až čtyřdenní duchovní cvičení. Dále jezuité dávali též třicítku týdenních exercicií, dva kurzy měsíčních duchovních cvičení i jednotlivě vedené exercicie ve všedním životě. Jezuité nabízejí různé formy exercicií. Některé z nich musely být omezeny pro jejich náročnost – např. hudební exercicie. Jezuité jsou velice vytíženi i mimo své vlastní exerciční domy v Kolíně a v Českém Těšíně. P. L. Ambruster, P. František Lízna, P. P. Ambros či P. Josef Čupr jsou velice žádanými exercitátory. Exercicie jsou jedno z nejdůležitějších posláních Tovaryšstva, které bylo společenství odkázáno sv. Ignácem, a které si po staletí udrželo vysokou úroveň a renomé. Z exercicií mohou s užitkem čerpat nejen katoličtí křesťané, ale i nekatolíci, ba i věřící jiných světových náboženství. Zvláště lze exercicie doporučit každému, kdo chce vykonat nějakou zásadní volbu, důležité rozhodnutí ve svém osobním životě. Je škoda, že první statistická informace byla zpracována až v roce 2006, a nebylo připraveno žádné grafické či tabulkové zpracování těchto dat.

Jezuité se také starají o duchovní doprovázení jednotlivců. Je to sice běh na dlouhou trať, ale velmi účinný – z hlediska ovlivňování společnosti přes duchovně vyzrálé lidi (elitu) i z hlediska těch, kteří mohou ignaciánskou spiritualitu šířit a jezuitská díla podporovat.

Mnohé oblasti pastorace zůstávají nedotčené i přes to, že patří k základnímu poslání Tovaryšstva a také o nich mluví dekrety generálních kongregací. Jak jsme mohli vidět výše na grafickém znázornění, počet členů Tovaryšstva od roku 1990 se zredukoval cca o 40%. Během několika posledních let opustilo Tovaryšstvo několik kněží, nemluvě o novicích a scholasticích. Noviciát se přesunul na Slovensko do Ružomberka a je společný se slovenskou provincií. Změnil se také životní styl, česká společnost. Krom toho je zde pořád nevyřešen problém s financováním církvi.

Jezuité nabízejí mnoho aktivit v oblasti pastorace lidí ve věku od 13 do 25 let. Jde o spolupráci jezuitů s laickými organizacemi (např. vysokoškolská hnutí) anebo projekty určené laikům (rytířské tábory, MAGIS, Studentský Velehrad). 34. Generální kongregace vyzývá jezuity ke spolupráci s laiky na dílech Tovaryšstva. Jedním z prvků, které nejvíce ovlivňují tuto skutečnost, je nedostatek finančních zdrojů na zaplacení laických „zaměstnanců“ a spolupracovníků. Tento problém však není jen problémem Tovaryšstva, ale celé církve v České republice. Mnohem více by jezuité měli začít skutečně uvažovat o úzké spolupráci s laiky. Dobrovolnická činnost je v naší zemi důležitou součástí společnosti, a převážně neziskový sektor se bez dobrovolníků vůbec neobejde. Názor „*počkáme a uvidíme*“ mi připomíná jednu anekdotu. Topící muž prosí Boha o pomoc a ten mu nejdříve pošle plavčíka s kruhem, ale muž si myslí, že ten plavčík jen dělá svoji práci a tak v tom nehledá pomoc od Boha. Tak se modlí dál a přijíždí člun. Ten však také odmítne. Pořád čeká a modlí se. Tu přijde Bůh a zeptá se ho: „Tak co mám ještě udělat? Poslal jsem plavčíka a ty jsi ho odmítnul. Pak loď a to se ti taky nelíbilo. Co vlastně chceš?“ Něco podobného by se dalo říci o jezuitech, ale nejen o nich. Představu, že ono to časem zase bude lepší, a mezitím se budeme modlit a čekat na Boží pomoc, je nemožné udržet. Je potřeba se věnovat více formaci laiků, a vychovávat možné spolupracovníky. **To je ta hodnota, která by se měla jezuitům vrátit zpět za jejich službu v církvi.**

Dobrovolníci mohou zefektivnit práci jezuitů. Co by se stalo, kdyby laici, potažmo dobrovolníci dělali katecheze, vyučovali náboženství, dělali bulletin, spravovali webové stránky, dávali duchovní cvičení atd.? Zhroutil by se jezuitský svět? Přišli by kněží o práci? Odpověď z ní NE! Určitou inspiraci mohou jezuité čerpat z latinskoamerické církve. Stojí za to posílat novice na zkušenou do třetího světa, protože je to nenahraditelná škola a žádná teologická fakulta tyto zkušenosti nemůže nikdy předat. Mladí jezuité potřebují nejen kvalitní intelektuální formaci, nýbrž i více praktických zkušeností ze zemí třetího světa. Najít odpověď na otázku: „Jak to dělat když podmínky nejsou ideální“!

Humanitární a charitativní činnost je českou provincií realizována okrajově. Existují projekty, které jsou osobními aktivitami jednoho či dvou lidí, tolerovanými provinciálem. Pro Tovaryšstvo obecně je však humanitární a sociální oblast oblastí prioritní. Díky sloučení noviciátu se slovenskou provincií se objevují určité zajímavé projekty. Jedním z takových projektů je pomoc jezuitů, společně s několika laickými dobrovolníky, dětem v indickém městě Manvi ve státě Karnataka, která se plánuje na léto roku 2008. Budou spolupracovat na stavbě internátu a učit v tamější škole angličtinu. Slovenští scholastici se první takové výpravy zúčastnili již v roce 2005 a následně v roce 2006.

Generální představený Pedro Aruppe vytvořil v 80. letech organizaci „Jesuit Refugee Service“, jednu z největších organizací světa nabízející své služby v oblasti uprchlíků a migrantů. Česká provincie prozatím tomuto projektu nedala prioritu a na tomto díle se aktivně nepodílí, pouze udržuje kontakty s touto organizací. Tato skutečnost má za následek to, že o této světové jezuitské organizaci v republice ví jen pár vysokoškolských studentů a i ti nemají možnost se na aktivitách této organizace podílet aktivně (účasti na misích), ani pasivně (propagací tohoto díla na školách, univerzitách, ve farnostech).

Něco podobného lze říci i o dalším jezuitském evropském projektu „Jesuit Volunteers Service“. Studenti z různých zemí mohou přijet na roční dobrovolnickou zkušenost do různých evropských zemí, kde pak pod vedením jezuitů pracují v různých oblastech sociální a školské péče, žijí ve společenství a sdílejí ignaciánskou spiritualitu. Bohužel tomuto projektu se v české provincii nikdo nevěnuje. Česká provincie tento

projekt ani nikterak nepropaguje mezi studenty a ani nepřijímá žádné zahraniční dobrovolníky, a proto chybí česká účast na tomto díle Tovaryšstva jak ze strany laiků, tak ze strany jezuitů. Jezuité mají strach se do těchto aktivit pouštět. Určitým způsobem si nedokáží představit fungování takového projektu. Skličuje je představa, že se budou muset podílet na financování takové projektu, převzít zodpovědnost za několik studentů, starat se o jejich potřeby. Pravda je však úplně jiná. Stačilo by, aby jezuité vyslali několik dobrovolníků na výměnný pobyt a následně je využili pro rozjetí takového projektu na české půdě. Jezuité dobře nechápou hodnotu dobrovolnické práce. Na jakých hodnotách je postavena a proč se tak děje. Nejde o množství jezuitů v Čechách, ale o to, co chtějí dělat a s kým spolupracovat. Nikdo nechce, aby jezuité založili třetí řád, ale aby aktivně hledali a formovali spolupracovníky z řad laiků. Jezuité nechtějí vytvářet nové organizace, a mají pro to dostatečný důvod.

Na druhou stranu existuje mnoho alternativ jak se zabývat různými oblastmi pastorační práce, aniž by byl nutný celý regiment pracovníků a megalomanské projekty.

7.1 ANKETA

Anketa „ **Co vím o jezuitách**“ se uskutečnila ve dnech 12. 11. – 14. 11. 2007 prostřednictvím elektronického dotazníku. Bylo osloveno 22 lidí ve věkové kategorii od 20 do 60 let, bez rozdílu zda jsou či nejsou věřícími katolíky.

Cílem tohoto šetření bylo zhodnotit, do jaké míry lidé znají pojem *jezuita*, zda a prostřednictvím čeho vědí o jejich práci. Skupina respondentů není velká, ale zajímavé je to, že 50% respondentů byli nevěřící. Velice zajímavé byly odpovědi na otázku číslo 2: **Mohou jezuité přinést něco dnešnímu světu?** 68% dotazovaných odpovědělo ANO, i když neznali samotnou práci a spiritualitu jezuitů. Velice zajímavé bylo, že 11 dotazovaných, kteří uvedli, že nejsou věřícími, jich 6 odpovědělo na otázku číslo 2. ANO.

Dotazník také ukázal, že většina dotazovaných zná pojem *jezuita* z knih, tzn., že o současných jezuitách, jejich práci a životu, neví téměř nic. Pouze 27% dotázaných uvedlo, že znají duchovní cvičení a pouze 18% dotázaných uvedlo, že vědí o tom, že duchovní cvičení jsou základem jezuitské spirituality a života. Vzdělání v tomto šetření nehrálo až tak velkou roli, neboť většina dotazovaných byla vysokoškolsky

vzdělána. Šetření také poukázalo na to, že 18% dotázaných zná jezuity osobně. Buď se s nimi setkali v kostele při mši svaté anebo mají mezi jezuity přátele. Největší procento dotázaných zná jezuity z vyprávění a knížek. Informace o jezuitech na internetu hledalo 11% respondentů.

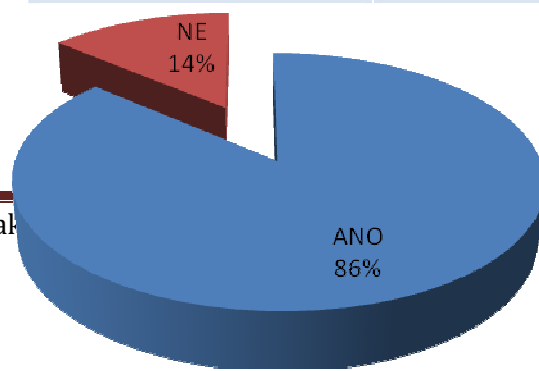
Respondenti ve zdrcující většině nevědí o tom, že duchovní cvičení tvoří jádro jezuitské spirituality a života. 50% dotazovaných byli nevěřící a je tedy pochopitelné, že pojem „duchovních cvičení“ jim nic neříká. Naopak mezi věřícími respondenty byla většina, která duchovní cvičení k jezuitům nepřirazuje. To může být způsobeno i tím, že duchovní cvičení nejsou jen věcí Tovaryšstva. Svou roli hraje i neznalost pojmu „duchovní cvičení“.

VĚK	Počet respondentů
20-30	4
31-40	11
41-50	6
51-60	1
více jak 60	

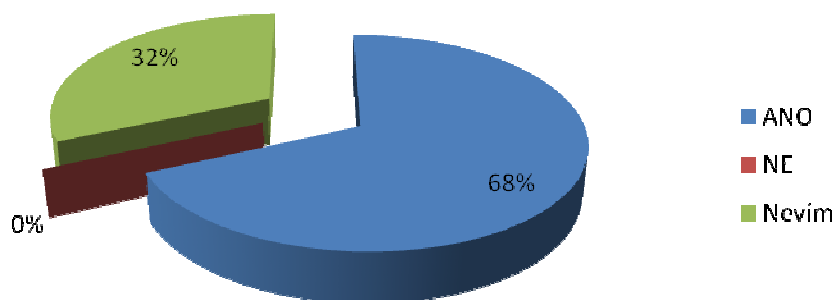
Vzdělání	Počet respondentů
Základní	
Středoškolské	4
Vysokoškolské	18

Pohlaví	Počet respondentů
Muž	16
Žena	6

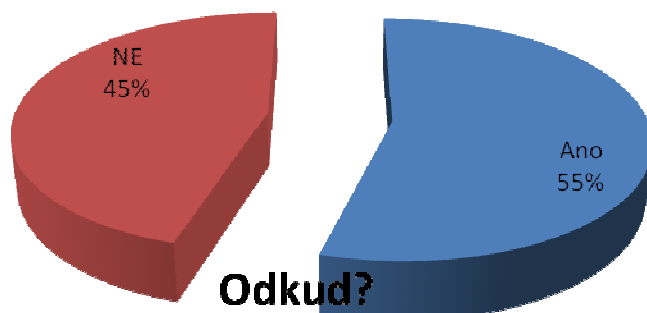
Věřící	Počet respondentů
ANO	11
NE	11

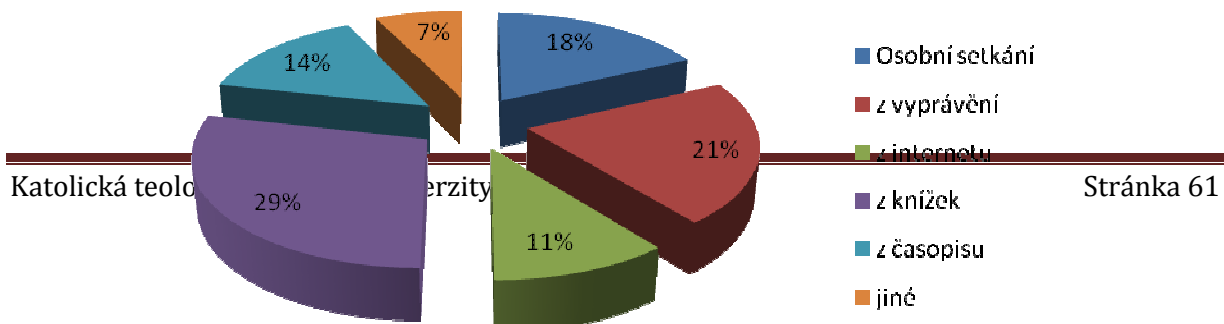
Mohou jezuité přinést něco dnešnímu světu?

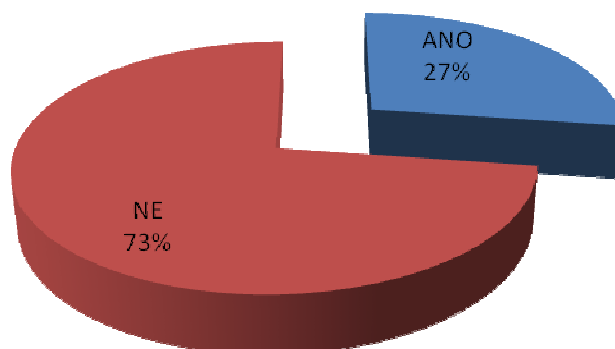
Znáte jejich práci?

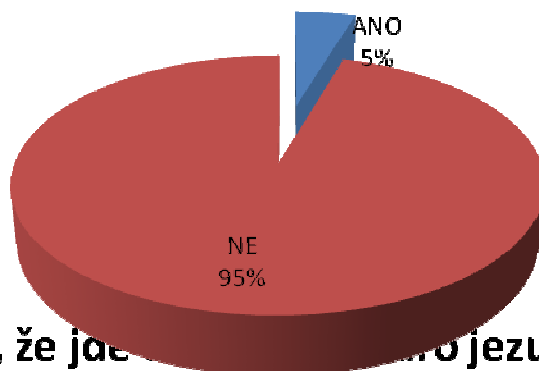
Odkud?

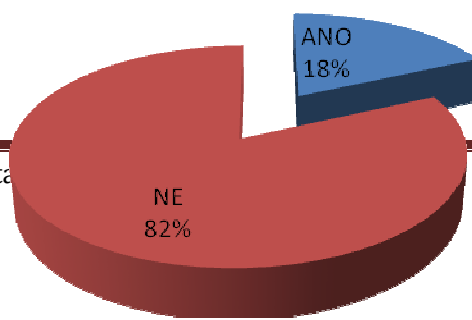
Znáte duchovní cvičení?

Zúčastnil jste se jich osobně?

Víte, že jde o jezuitské spirituality a života?

Všeobecně je známo, že řehole v ČR jsou málo propagované, speciálně jejich činnost v církvi. Většina lidí chápe řeholní stavy, jako historický odkaz jejich zakladatelů a přežitků církve, zvláště v české kultuře, kde ateismus dosahuje více jak 70%. Také diecéze a jejich představitelé, biskupové, využívají řeholní řády většinou pro doplnění diecézního kněžstva.

Dále existuje velká skupina lidí, kteří určitým způsobem věří v Boha, ale neslučují tuto víru s katolickou či jinou křesťanskou církví. Na druhé straně neznalost řeholního života vyvolává v lidech představu mystéria a tajemna, která sebou přináší i určitý díl úcty a důstojnosti.

Ne jinak tomu je i s českými jezuitami. Pojem „jezuita“ je dodnes slučován s představou Antonína Koniáše⁴² a vyvolává silnou náboženskou averzi proti toleranci a důstojnosti člověka, i když realita je zcela opačná, a byli to právě jezuité, kteří se v době temna zasloužili o zachování české literatury a kultury. Stejně tak se velice jednostranně poukazuje i na samotnou osobu Antonína Koniáše.

Výsledky tohoto průzkumu ukazují, že pojem *jezuita* není zcela historickou věcí. Jak už jsme také viděli výše, mnozí respondenti si myslí, že jezuité mohou předat tomuto světu i určité hodnoty.

8. ZÁVĚR

⁴² Je znám jako vůdčí osobnost jezuitských misí proti kacířské četbě za doby temna, za vlády Karla VI. (1711-1740) a Marie Terezie (1740-1780). Uvádí se, že Koniášem bylo sebráno a spáleno na 30 000 svazků.

Mnohé oblasti Tovaryšstva jsou českou provincií řešeny provizorně, postaveny na jednom člověku, bez výhledu na pokračování díla v budoucnosti.

*„Naše současnost a budoucnost je také ovlivňována proměnami ekonomické struktury a způsobu financování církve. Rádi bychom založili něco nového, ale je to obtížné, protože máme stále četné závazky v duchovní správě. Bude záviset na schopnostech mladých jezuitů. Svým způsobem musíme proměnit naši tradici...
...Současným těžištěm naší práce je kromě klasické duchovní správy pastorece vysokoškoláků, exercicie a akademická práce. Tyto oblasti budeme rozvíjet a v nejbližší budoucnosti chceme přidat školu Nativity. Samozřejmě se také podílíme a budeme podílet na římských apoštolských dílech Tovaryšstva ve prospěch celé církve. Ani rozvoj misijního ducha neztrácíme ze zřetele. Naše budoucnost je mimo jiné také ve spolupráci s jinými provinciemi, jazykově je nejbližší slovenská, ale spolupracuje i v celoevropském a světovém měřítku. Máme výrobní známku "jezuité", na kterou lidé dodnes reagují. Důležitá je trpělivost. Odpovídat na reálné potřeby! Nevytvářet vzdušné zámky, nechat se vést Duchem Božím.“⁴³ Česká provincie prochází určitými změnami. Členové reagují na změnu životního stylu, stejně tak i celé Tovaryšstvo. Mnoho mladších jezuitů odešlo a noviciát se pro nedostatek kandidátů a noviců sloučil se slovenskou provincií. Na jedné straně tu jsou cíle Tovaryšstva dané generálními kongregacemi a na straně druhé realita běžného života. Česká jezuitská provincie se liší od jiných provincií, které nepoznaly útlak a zabránění majetku. Prozatím se česká provincie snaží transformovat a odpoutat se od doby, která poznamenala život celé české církve. Chybí reflexe nad prací, kterou jezuité v Čechách po revoluci doposud vykonali. *Proč to děláme? Co to přináší Tovaryšstvu? Uspokojuje nás to, co děláme? Chtěli bychom dělat něco jiného? Můžeme dělat něco jiného? Jaké máme možnosti?* Mnoho jiných takových otázek čeká na odpověď. Je potřeba se zamyslet nad budoucností, vytvořit vizi a předávat ji dále! **Proto bude asi důležité navázat na historické tradice Tovaryšstva a Tovaryšstvo jako takové bude muset aktivněji spolupracovat na celoevropské a světové úrovni.***

⁴³ Rozhovor s provinciálem P. F. Hylmarem, 20. listopadu 2007.

Na efektivitě pastoračního díla Tovaryšstva má také vliv osobní pokrok a růst jednotlivých členů. Mnozí čeští jezuité žijí v zahraničí za účelem studií či probace. Jde o 13 kněží, 6 scholastiků a jednoho bratra. Ze 77 členů Tovaryšstva české provincie jich v Čechách pracuje 51. Tam kde ubývá, zase nepřibývá. Výhled do budoucna je nejasný. Proč tomu tak je? Těsně po revoluci jezuitský noviciát doslova praskal ve švech. Noviciát byl na Hostýně a *Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu* z roku 1990 uvádí 18 scholastiků. K velkému snížení dochází v roce 1995, kdy byl noviciát již v Kolíně a *Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu* z tohoto roku uvádí 7 scholastiků. Měl bych uvést, že katalog nerozlišuje mezi novici a scholastiky, takže samotné číslo noviců bylo nižší. Tento snižující se trend mohl být zaviněn určitým nevyváženým životem v noviciátu a rezidenčními domy. Mladý elán a energie v noviciátě byl vystřídán zkostnatělým přístupem starších bratří, kteří se nedokázali odpoutat, ze svých zvyklostí, nabytých v době totality. Šlo o paradoxy. Na jedné straně tito starší členové Tovaryšstva byli symbolem nezkrotného ducha řádu, který přežil i dobu tak těžkou, jakou komunismus byl, a na straně druhé to byli opět oni, kteří nezvládli přechod z totality do svobody a nedokázali být vzory pro mladší generaci. Dalším problémem bylo i očekávání a představy samotnými novici a scholastiky o řádu a životě v něm. Knížky o sv. Ignáci a sv. Františku Xaverském zanechávaly v mladých scholasticích touhy po dalekých zemích a touhách vykonat něco nevšedního. Ale ne každý se mohl stát misionářem anebo zakladatelem řádu a dělat to, co by dělat chtěl rád. Priority řádu byly úplně někde jinde než priority jednotlivých členů. Mnozí z nich nezvládli nároky zahraničního studia. Mnozí z nich vstupovali do řádu nevyzrálí.

Budoucností řádu je možná v myšlence vytvořit maximálně tři nebo čtyři noviciáty pro Evropu. Přineslo by to velký efekt pro znovuobjevení Tovaryšstva jako světového řádu. Jednotlivé provincie by to určité stálo méně peněz, zvýšil by se počet jezuitů v zemích, kde jich je málo atd. V době fungování Evropské unie, jakési globalizace, států bez reálných hranic, se nezdá být tato představa nereálná.

Velkým nedostatkem jezuitů v Čechách je nízká účast laiků na dílech Tovaryšstva. Proč tomu tak je? Jezuité prozatím mají představu, že takové lidi je nutno zaplatit a na to v současné chvíli nemyslí jejich rozpočet. Nechápu podstatu dobrovolnické

práce. Tovaryšstvo nemá tzv. třetí řád⁴⁴ jak je tomu např. u františkánů či dominikánů. Jezuité neformují laické spolupracovníky ve farnostech. Duchovní cvičení by nemusela být jen záležitostí jezuitů. Mnoho laiků má dobré dispozice k tomu, aby se stali dobrými exercitátory např. při víkendových cvičeních. Katechismus, pastorační projekty by mohly být v rukou laiků. Spolupráce s laiky pravděpodobně bude jednou z důležitých otázek budoucnosti jezuitů u nás i celé církve v České republice.

Určitým břemenem, které si jezuité sebou přinesli z dob totalitního života je jejich farní působení v několika diecézích, i když oficiálně jim byla svěřena pouze farnost jedna a to farnost Panny Marie Sněžné v Olomouci. Paradoxně však farní služba odebírá mnoho sil a energie Tovaryšstvu a dochází tak k tomu, že se opomíjí realizace vlastních priorit Tovaryšstva stanovenými dokumenty generálních kongregací.

V roce 2008 byla svolána 35. Generální kongregace. Ta zvolila nového generálního představeného Španěla Adolfa Nicolase. Východiskem této kongregace může být i nový pohled na současný stav Tovaryšstva i jednotlivých provincií. Co z toho vyplyne pro českou provincii, bude důležité pro její budoucí aktivity.

Každopádně i s tím málem, co může české Tovaryšstvo nabídnout, se snaží naplňovat své poslání podle rozhodnutí dokumentů poslední generální kongregace. Jsou tu však velké rezervy i problémy, a smysl rozhodnout se v pravý okamžik.

Příloha:

Rozhovor s provinciálem Františkem Hylmarem, 20. listopadu 2007 v prostorách rezidence české provincie Tovaryšstva Ježíšova na Ječné ulici.

⁴⁴ Nezasvěcení, laičtí členové, žijící rodinným životem.

Autorizace rozhovoru k použití pro bakalářskou práci byla dána otcem provinciálem 21. listopadu 2007.

Jaké podněty do budoucna dala konference *BOHEMIA JESUITICA 1556–2006 – Jezuité v Českých zemích, jaký měla ohlas?*

Ohlas mezi účastníky konference, jak přednášejících, tak posluchačů byl velmi dobrý. O konferenci referovalo několik odborných časopisů a na příští rok se připravuje sborník. Konference pomohla najít k sobě cestu určité skupině badatelů, kteří díky ní o sobě vědí. S některými jsme pak v dubnu 2007 uspořádali menší akci s názvem **Barokní jezuitské Klatovy**. Na širší veřejnost konference dopad neměla. Běžného člověka spíše upoutala výstava **Jezuité a Klementinum**, kterou navštívilo cca 5000 platících návštěvníků. Výstava se uskutečnila díky pomoci ředitele Národní knihovny Mgr. Vlastimila Ježka. Konference i výstava byly příležitostí prezentovat se. Chtěli jsme dát najevo, že Tovaryšstvo existuje. Výsledky povzbudily i nás samotné.

Jak vidíte ze svého pohledu sociální apoštolát v české provincii- vězenství, humanitární akce, JRS, JEV. Jaká je jeho budoucnost?

Jde o náročnou věc. Mladší lidi zatím nejsou a pak, musí se nejdříve stát v této oblasti odborníky, aby mohli něco takového dělat. Idealismus byl v nedávné minulosti velký, ale výsledky nejsou zřetelné. V současné době u nás JRS nebo JEV nejsou prioritou, ale je nutné podílet se na dílech mezinárodního Tovaryšstva. Důležité je to, že s těmito organizacemi udržujeme aktivní kontakt. Čeští jezuité např. zprostředkovali spolupráci mezi JRS a panem Lukášem Kratochvílem, který nejdříve pro JRS dělal webové stránky a v současné době je na misi v Sudáně. Určité předpoklady pro sociální oblast má i náš jezuita Marek Janás. Dnes se však u nás v republice zabývá sociální prací mnoho organizací a tak si myslím, že není potřeba další subjekt.

Školství na středním stupni – jaký je zájem, vize do budoucna, proč nejsou jezuité na biskupských gymnáziích? Chtějí se jezuité vrátit zpět či ne?

Je to otázka i pro nás samotné. Udělali jsme mnoho pokusů se na gymnázia vrátit – v minulosti to bylo arcibiskupské gymnázium v Praze, gymnázia v Bohosudově, v Brně, na Velehradě – ale v současnosti na nich lidi nemáme. Problémem je hlavně odchod lidí z řádu.

Způsob řeholního života je obtížný a mnoho lidí jej neuneslo. Vstupovalo se do řádu s určitými představami, nadějemi a touhami vzbuzenými dobou, ale pak chyběla vytrvalost v realizaci.

Pak je tu úplně nový projekt školy Nativity. Chtěli jsme jej loni realizovat v Ústí nad Labem, ale pro nepříznivé podmínky jednáme v současné době s městem Děčín, jehož představitelé jsou ochotni prodat budovu, která by posloužila pro zřízení školy.

Čekáme a pracujeme na vyřízení žádosti o zařazení do sítě škol na ministerstvu školství.

Spolupráce s laiky - vize do budoucna, možnost vedení exercicií laiky, formace pro laické spolupracovníky?

Je to jedno z nosných témat blížící se 35. generální kongregace. Projektem, kde jsou zaměstnání laičtí spolupracovníci, je Centrum Aletti, které zahrnuje i vydavatelství Refugium. Dále to, jak doufáme, bude škola Nativity. Uvažujeme i o tom, že by laici vedli exercicie, ale v současné době jsme od realizace ještě daleko. Záležitost má i finančně-organizační aspekt. Je nutné získat zkušenosti. V cizině je tradice nepřerušovaná. Do budoucna bych si představoval, že by mohla vzniknout například občanská sdružení přátel jezuitů, s kterými by Tovaryšstvo mohlo spolupracovat. Jedno je již ve stádiu zrodu a další se plánuje. Také považujeme za spolupráci s laiky naše kontakty s bývalými členy a spolupracovníky Tovaryšstva, jakým jste například i Vy.

Mariánské skupiny, jaká je jejich činnost a budoucnost?

Mariánské družiny se v Tovaryšstvu po 2. vatikánském koncilu většinou přetvořily v tzv. Společenství křesťanského života SKŽ. Existuje pouze jedna taková skupina v Praze tvořená spíše staršími lidmi, cca. dvanácti. Věnuje se jí páter Antonín Vedral. Má charakter spíše modlitebního společenství, jak to odpovídá našim poměrům. Model SKŽ ze západu se u nás nedá snadno aplikovat. Ale není to plýtvání energie. Novou skupinu organizuje např. jeden nadšený člověk v Kadani. Budeme hledat i jiné formy.

Mediální činnost – úloha P. Koláře, možnosti jezuitů v Čechách, rádio Vatikán?

Rádio Vatikán je styčným bodem se světem médií, protože prakticky poskytuje servis i jiným médiím veřejným i soukromým, udržuje kontakty s novináři v Čechách. Dále několik našich spolupracuje s Českou televizí na přenosech bohoslužeb. Stejně tak občas spolupracujeme i s televizí NOE.

Neuvažovali jste požádat televizi NOE o hodinu vysílacího času pro sebe?

Ne, ale je to dobrý nápad!

Nepřemýšleli jste o tom mít vlastní studio?

Zájem by byl, ale v české provincii je na to nedostatek mladších a vyškolených jezuitů. Není to ani priorita na nejbližší léta, kontakty však s médii neztratíme. Do budoucna je možno na tomto poli spolupracovat s jinými provinciemi. Příkladem jsou jezuité v Maďarsku, kteří vlastní celé televizní studio. V Polsku je jezuitům svěřena redakce náboženského vysílání veřejnoprávní televize.

Bulletin – proč se vydává jen 4x ročně?

Z důvodu personálních. V současné době se o bulletin starají dva lidé, kteří krom toho mají i další povinnosti.

Neuvažovali jste o laických spolupracovnících např. z řad studentů žurnalistiky?

Je zde zatím problém zorganizovat ekonomicky soběstačnou činnost.

Budoucnost TJ v Čechách – noviciát, nové projekty, slučování provincií, vize?

Budoucnost máme v každém případě. Možná nás bude jen 50 nebo 100, ale to by nevadilo. Rozvíjíme promoci povolání. Na našich webových stránkách se o tom můžete více dozvědět pod heslem **Jezuitou dnes**. Jde o systematickou práci. K tomu máme tzv. promotora povolání. Povolání jsou! Máme zkušenosti z Evropy, že i po několika letech se novicové znova objeví. Celek Tovaryšstva musí na tom pracovat.

Další prioritou je spolupráce s laiky. Velmi dobrou spolupráci máme při obnově stavebních památek.

Rádi bychom zkonsolidovali a z institucionalizovali exercicie, jejichž spiritualita je naším největším pokladem a podstatným rysem. Máme exerciční domy v Českém Těšíně a v Kolíně. Ostatní exerciční domy u nás jsou spravovány jiným správcem. P. Josef Čupr nebo P. František Lízna jsou jedni z nejvytíženějších exercitátorů Tovaryšstva, mnozí další jezuité dávají obnovy a exercicie bohoslovcům, kněžím a řeholnicím a laikům, kdekoli se projeví zájem. Spolupracujeme již 3 roky s akademickou farností u Nejsvětějšího Salvátora v Praze, pro niž v kooperaci se sestrami z Karmelu Edith Stein nabízíme v Kolíně duchovní kurzy různého druhu a individuální duchovní cvičení. Vedle klasických exercicií se dávaly i exercicie filmové, hudební, typu sádhana či kontemplativní. Hudební exercicie se již nenabízejí, protože jejich působení nebylo jednoznačné. Páter Václav Umlauf vytváří tzv. internetový exerciční dům, v němž dává exercicie prostřednictvím internetu. Prozatím se zúčastnilo cca 8 až 10 lidí ročně, ale projekt by v budoucnu mohl běžet i na evropské úrovni v různých jazycích. Exercicie dáváme i nekatolíkům. Poptávka převyšuje možnosti Tovaryšstva. Opět se snažíme získávat zkušenosti ze zahraničí.

Naše současnost a budoucnost je také ovlivňována proměnami ekonomické struktury a způsobu financování církve. Rádi bychom založili něco nového, ale je to obtížné, protože máme stále četné závazky v duchovní správě. Bude záviset na schopnostech mladých jezuitů. Svým způsobem musíme proměnit naši tradici. V minulosti bylo působení na biskupských gymnáziích v Praze, Bohosudově a Brně jakousi zvláštní formou spolupráce Tovaryšstva s diecézemi. I na Velehradě byli jezuité v pronájmu, nepatřila jim budova. Tovaryšstvo u nás nebylo ani před rokem 1950 institucí nezávislou v rámci církve v takové míře, jako v zahraničí. Prioritou českých jezuitů v Československu bylo vychovávat kněze pro diecéze. Gymnázia

(vlastně malé semináře) vychovávala možné kandidáty pro semináře. Dnešní diecézní církve je sebevědomá a řády tolik nepotřebuje, anebo spíše k jiným účelům. Proměny začaly po II. vatikánském koncilu. Diecéze u nás přes všechna drastická omezení nebyly ani v době komunismu zrušeny a jsou proto, dá-li se to tak s nadsázkou říct, před řády o 40 let napřed. Současným těžištěm naší práce je kromě klasické duchovní správy pastorační vysokoškoláků, exercicie a akademická práce. Tyto oblasti budeme rozvíjet a v nejbližší budoucnosti chceme přidat školu Nativity. Samozřejmě se také podílíme a budeme podílet na římských apoštolských dílech Tovaryšstva ve prospěch celé církve. Ani rozvoj misijního ducha neztrácíme ze zřetele.

Naše budoucnost je mimo jiné také ve spolupráci s jinými provinciemi, jazykově je nejbližší slovenská, ale spolupracuje i v celoevropském a světovém měřítku. Máme výrobní známku "jezuité", na kterou lidé dodnes reagují. Důležitá je trpělivost. Odpovídat na reálné potřeby! Nevytvářet vzdušné zámky, nechat se vést Duchem Božím.

ANOTACE:

The pastoral participation of Jesuit Order in Czech Republic

The target of this document is follows: describe the pastoral activities of the Czech Jesuits, evaluate them and their impact on the final groups. I wanted also to take a think if the Jesuits are able to do something more than They do at the moment, where and which are the main obstacles.

The pastoral activities of Jesuits in Czech Republic of the last couple of years are not properly described yet. *Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu* and **Bulletin Jezuité** were the most important resources. It was very important to go through of them and select the facts about the pastoral work. Other information was necessary to consult with the Jesuit representatives – statistic figures, vision, future etc.

The priorities of the Czech Province is **media and education**. At the moment the Czech Jesuits are facing the **personal and finance problems**, and probable They look for future **collaboration with the other Jesuit's provinces**.

Literatura:

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1990.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1991.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1992.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1993.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha 1994.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1995.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1996.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1997.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1998.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 1999.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2000.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2001.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2002.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2003.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2004.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2005.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2006.

Catalogus Provinciae Bohemiae Societa Iesu, Praha, 2007.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 1999.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2000.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2001.

Bulletin Jezuité1-5, Praha, 2002.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2003.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2004.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2005.

Bulletin Jezuité1-6, Praha, 2006.

Bulletin Jezuité1-4, Praha, 2007.

Dekrety 34. Generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova. Praha: Societas, 1996.

DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastorální konstituce Gaudium et Spes (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu: Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 175-265.

AMBROS Pavel: Dědici a tvůrci. Jezuité v Českých zemích 1851-2005. Teologické listy 3 (2006) 122-129.

AMBROS Pavel: Církev, kultura, společnost, misie. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002.

AMBROS Pavel: Kam směřuje česká katolická církev. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1999.

JIRASKO Luděk: Církevní řády a kongregace v zemích českých. Praha: Fénix, 1991.

FÜLÖP- MÜLER René: Moc a tajemství jezuitů. Praha: Rybka publisher, 2000.

DALMASSES DE Candido: Otec a magistr. Řím - Praha: Křesťanská akademie, 1992.

IGNÁC Z LOYOLY: Duchovní cvičení. Řím- Praha: Societas, 1990.

PAVLÍK Jan: Budou vás vydávat soudům. Praha: Societas, 1995.

ARRUPE Pedro: Pokojně v protikladech. Soubor teologických reflexí generálního představeného jezuitů. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002.

ČORNEJOVÁ Ivana: Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách. Praha: Mladá Fronta, 1995.

AMBROS Pavel: The Renewal of the Society of Jesus in the Czech Lands after 1773 as a Part of Modern Cultural History, in: A collective of authors led by RICHTEROVÁ Alena and ČORNEJOVÁ Ivana: The Jesuits and the Clementinum. Praha: Národní knihovna v Praze, 2006, 021-027.

Czech Province of the SJ: History of the Czech Province, in: A collective of authors led by RICHTEROVÁ Alena and ČORNEJOVÁ Ivana: The Jesuits and the Clementinum. Praha: Národní knihovna v Praze, 2006, 081.

Katalog vydavatelství Refugium. Velehrad: Velehrad-Roma, 2007.

Odkazy:

www.jesuit.cz

www.sjweb.info

www.radiovaticana.cz

www.refugium.cz

www.aletti.cz

http://www.jcinsko.cz/dis/klas/r_jesuit.htm